Pilsonības un migrācijas
lietu pārvalde

EMN
Eiropas migrācijas tīkls
LATVIJA

Ziņojums par migrācijas un patvēruma situāciju Latvijā

2020

ZIŅOJUMS PAR MIGRĀCIJAS UN PATVĒRUMA SITUĀCIJU LATVIJĀ 2020. GADĀ

RĪGA, 2021. GADA APRĪLIS

Ar Eiropas Savienības Padomes 2008. gada 14. maija lēmumu Nr.2008/381/EK izveidots Eiropas migrācijas tīkls, kura mērķis ir pildīt Eiropas Kopienas un dalībvalstu institūciju informācijas vajadzības, sniedzot aktuālu, objektīvu, uzticamu un salīdzināmu informāciju par migrācijas un patvēruma jomu, tādā veidā atbalstot Eiropas Savienības politikas veidošanu minētajās jomās. Eiropas migrācijas tīklu izmanto arī, lai sabiedrībai nodrošinātu informāciju par migrācijas un patvēruma jautājumiem. Tīklu veido Eiropas Komisija un dalībvalstu nozīmēti kontaktpunkti. Katrs kontaktpunkts izveido valsts migrācijas tīklu.

Kontaktpunkts sagatavo izpētes darbus, kuru tēmas ir noteiktas attiecīgā gada darba programmā. Izpētes darbu tēmas ir saistītas ar trešo valstu pilsoņu migrācijas jomu.

Eiropas migrācijas tīkla Latvijas kontaktpunkts ir Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

Kontakti:

Čiekurkalna 1.līnija 1, k-3,

Rīga, Latvija, LV-1026

Tālrunis: +371 67219492

E-pasts: emn@pmlp.gov.lv

Tīmeklis: www.emn.lv

Darba autore:

Ilze Siliņa-Osmane, Eiropas migrācijas tīkla Latvijas kontaktpunkta eksperte

Recenzenti:

Maira Roze, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes priekšnieka vietniece

Andris Vaivods, Valsts robežsardzes Operatīvās vadības pārvaldes Analītiskās nodaļas galvenais inspektors

Vāka attēls: www.pexels.com

Projekts tika finansēts ar Eiropas Komisijas atbalstu. Šī publikācija atspoguļo vienīgi autoru uzskatus, un Eiropas Komisijai nevar uzlikt atbildību par tajā ietvertās informācijas jebkuru iespējamo izlietojumu.

Projektu līdzfinansē Eiropas Savienības Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds

Saturs

KOPSAVILKUMS 5

IEVADS 10

PATVĒRUMA UN MIGRĀCIJAS POLITIKAS IZMAIŅU PĀRSKATS 11

Migrācijas jomas vispārējās izmaiņas 11

Diskusijas migrācijas jomā 13

LIKUMĪGĀ MIGRĀCIJA 15

Ekonomiskā migrācija 16

Pētījumi un diskusijas par ekonomiskās migrācijas attīstību Latvijā 21

Studenti un zinātnieki 22

Ģimenes atkalapvienošana 24

Jaunuzņēmēju un inovatīvu uzņēmēju piesaistīšana no trešām valstīm 25

STARPTAUTISKĀ AIZSARDZĪBA 26

Pasākumi, lai ieviestu Kopējo Eiropas patvēruma sistēmu 28

Starptautiskās aizsardzības pieteikumu iesniedzēju uzņemšana 29

NEPILNGADĪGAS PERSONAS UN CITAS ĪPAŠI AIZSARGĀJAMAS GRUPAS 32

INTEGRĀCIJA 35

Integrācijas veicināšana sociāli ekonomiskajai līdzdalībai 36

Nediskriminācija 39

Integrācijas veicināšana vietējā līmenī 40

PILSONĪBA UN NATURALIZĀCIJA 42

ROBEŽKONTROLE, VĪZAS UN ŠENGENAS PĀRVALDĪBA 44

Ārējo robežu pārvaldība 44

Sadarbība ar trešām valstīm robežkontroles jomā 47

Šengenas pārvaldīšana 47

VĪZU POLITIKA 48

NELIKUMĪGĀ MIGRĀCIJA UN MIGRANTU KONTRABANDA 50

Likumīgo migrācijas ceļu ļaunprātīgas izmantošanas novēršana 50
Viltoti ceļošanas dokumenti 51
Sadarbība ar Frontex 52
CILVĒKU TIRDZNIECĪBAS NOVĒRŠANA 55
Apmācības un izpratnes veidošana 56
Galveno dalībnieku koordinācija un sadarbība 57
Cilvēku tirdzniecības upuru identificēšana 57
ATGRIEŠANA UN ATPAKAĻUZŅEMŠANA 59
IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI 64
EIROPAS MIGRĀCIJAS TĪKLA PUBLIKĀCIJAS 2020.GADĀ UN 2021.GADA 1.CETURKSNĪ 65

KOPSAVILKUMS

Izmaiņas vispārējā valsts migrācijas politikā

2020. gada 12. martā valstī tika noteikta pirmā ārkārtas situācija saistībā ar Covid-19 infekcijas izplatību. Visa gada laikā valstī tika pieņemti vairāki tiesību akti[1], kas noteica iestāžu un iedzīvotāju rīcību pandēmijas ierobežošanai. Šajos tiesību aktos tika iekļautas tiesību normas, kas jāievēro arī migrācijas plūsmu pārvaldībā. Tās noteica trešo valstu pilsoņu uzturēšanās, ieceļošanas un izceļošanas kārtību, izmaiņas migrācijas iestāžu darbā, samazinot klātienē sniedzamo pakalpojumu skaitu, paredzot iespēju anulēt uzturēšanās atļaujas vai vīzas, ja ir pārkāpti noteiktie Covid-19 izolācijas vai karantīnas noteikumi, kā arī nosakot ieceļošanas ierobežojumus Covid-19 infekcijas izplatības periodā. Tiesību akti paliks spēkā tik ilgi, kamēr būs nepieciešams ierobežot Covid-19 infekcijas izplatību. Jāatzīmē, ka to ietekmei būs paliekošs raksturs, jo ir veiksmīgi paplašināts attālināti pieejamo elektronisko pakalpojumu loks un mainīta pakalpojumu saņemšanas kārtība. Šos principus plānots pārņemt arī pastāvīgi spēkā esošajos tiesību aktos, kas nosaka trešo valstu pilsoņu ieceļošanas un uzturēšanās kārtību.

Likumīgā migrācija

Līdzīgi kā citās Eiropas Savienības (turpmāk – ES) valstīs, arī Latvijā 2020. gadā Covid-19 pandēmijas ietekmē, migrācijas plūsmas samazinājās. Par to liecina pirmreizēji izsniegto termiņuzturēšanās atļauju skaita kritums. Lai samazinātu Covid-19 infekcijas izplatību, tiesību aktos

[1]Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likums. – Latvijas Vēstnesis Nr. 110A, 09.06.2020. – [stājās spēkā 10.06.2020.], Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumi Nr. 360 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai". - Latvijas Vēstnesis Nr. 110B, 09.06.2020. – [stājās spēkā 10.06.2020.]

tika noteikti pasākumi, kas ārzemniekiem jāievēro ieceļojot un uzturoties Latvijā, kā arī aprakstīti priekšnoteikumi, kas uzaicinātājiem jāievēro, lai piesaistītu trešo valstu studentus un viesstrādniekus.

Starptautiskā aizsardzība un patvērums

Patvēruma meklētāju skaits turpināja saglabāties relatīvi zems - 2020. gadā bija 147 patvēruma meklētāji. Piecas personas, kas saņēmušas starptautiskās aizsardzības statusu Latvijā, atpakaļuzņemšanas procesa ietvaros atgrieztas atpakaļ Latvijā.[2]

Valstī noteiktās ārkārtas situācijas laikā ieviestas izmaiņas patvēruma meklētāju intervēšanā - intervijas tika nodrošinātas attālināti - video konferenču veidā.

Nepilngadīgie bez pavadības un citas mazāk aizsargātas grupas

Ieceļojušo Latvijā nepilngadīgo personu bez pavadības skaits turpina samazināties–2020. gadā Latvijā ieceļoja mazāk nekā piecas nepilngadīgas personas bez pavadības. Tikai daļa no tām pieprasīja Latvijā patvērumu.

2020. gadā stājās spēkā grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā[3], kas nosaka kārtību un apmēru, kādā tiek segti pašvaldības izdevumi par nepilngadīgas personas bez pavadības izmitināšanu bērnu aprūpes iestādē, aizbildņa ģimenē vai audžuģimenē, ja šai personai nav patvēruma meklētāja, bēgļa vai alternatīvā statusa.

[2]Datu avots: VRS
[3]Grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā. - Latvijas Vēstnesis, Nr.257A, 23.12.2019.-[stājās spēkā 06.01.2020.].

Integrācija

Imigranti no trešajām valstīm 2020. gadā varēja apgūt latviešu valodu, iepazīt dzīvi Latvijā, kā arī apmeklēt integrācijas kursus un saņemt palīdzību, lai veiksmīgāk atrastu darbu, kā arī viņiem bija iespēja saņemt sociālā mentora atbalstu. Valsts un nevalstiskās organizācijas integrācijas un latviešu valodas kursus patvēruma meklētājiem un trešo valstu pilsoņiem īstenoja tiešsaistē.

Pilsonība un naturalizācija

2020. gadā Latvijas pilsonībā naturalizācijas kārtībā uzņemtas 725 personas.[4] Visvairāk starp Latvijas pilsonību ieguvušajiem 81% ir Latvijas nepilsoņi. Pieaudzis ir trešo valstu pilsoņu skaits, kas naturalizācijas kārtībā saņēma Latvijas pilsonību – 2020. gadā tās ir 139 personas.[5]

Robežkontrole, vīzas un Šengenas pārvaldība

2020. gada 1. decembrī stājās spēkā „Valsts robežsardzes likums"[6], kura mērķis ir nodrošināt tiesisku un efektīvu Valsts robežsardzes darbību.

2020. gada 2. februārī tika veikti grozījumi vīzu pārstāvības līgumos ar Lietuvu, Igauniju un Ungāriju, lai atspoguļotu Vīzu kodeksa izmaiņas. Grozījumi noteica, ka turpmāk pārstāvošā valsts būs atbildīga par visu vīzas izskatīšanas procesu bez pārstāvētās valsts iesaistes.

Latvijas rīcības plāns Šengenas novērtēšanas vīzu jomā laikā konstatēto trūkumu novēršanai un rekomendāciju ieviešanai ir izpildīts.

[4] Datu avots: PMLP.
[5] Datu avots: PMLP.
[6] Valsts robežsardzes likums. – Latvijas Vēstnesis Nr. 223, 17.11.2020. – [stājās spēkā 01.12.2020.]

Valsts robežsardze (turpmāk - VRS) piedalījās Frontex[7] rīkotajās kopīgajās operācijās, kas sniedza atbalstu gan ES dalībvalstīm, gan trešām valstīm.

Nelikumīgā migrācija

2020. gada 1. jūlijā stājās spēkā Administratīvās atbildības likums[8], kurā ir palielināts maksimālais sods par administratīvajiem, tai skaitā migrācijas noteikumu pārkāpumiem.

Cilvēku tirdzniecība

Par cilvēku tirdzniecības organizēšanu uzsākto kriminālprocesu ietvaros aizdomās turētā statuss ir noteikts sešām personām un viena persona ir notiesāta. 31 trešo valstu pilsonis atzīts par cilvēku tirdzniecības upuri.

Atgriešana un atpakaļuzņemšana

2020. gadā tika izraidītas 38 personas, bet brīvprātīgi savā mītnes valstī atgriezās 870 personas. 2020. gadā Starptautiskās Migrācijas organizācijas (turpmāk - IOM) Rīgas birojs 62 personām sniedza palīdzību brīvprātīgās atgriešanās realizācijai.

2020. gada otrajā pusgadā tika uzsākta sadarbība ar Baltkrievijas Republiku atpakaļuzņemšanas jomā, pamatojoties uz Eiropas Savienības un Baltkrievijas Republikas līgumu par to personu atpakaļuzņemšanu, kuras uzturas valstī nelikumīgi.

[7]Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūra.
[8]Administratīvās atbildības likums. - Latvijas Vēstnesis, 225, 14.11.2018. – [stājās spēkā 01.07.2020.]

Starptautiskā sadarbība

Izstrādes stadijā atrodas starptautiskie dokumenti Latvijas Republikas – Krievijas Federācijas līguma projekts par robežas režīmu un „Latvijas Valsts robežsardzes un Ukrainas Valsts robežsardzes dienesta vienošanās par sadarbību robežapsardzības jautājumos". Migrācijas eksperti piedalījušies vairākos migrācijas forumos un projektos, lai dalītos un iegūtu pieredzi sadarbībai ar trešām valstīm.

IEVADS

Ikgadējais ziņojums par migrācijas un patvēruma situāciju Latvijā (turpmāk – Ziņojums) sniedz informāciju par būtiskākajām un nozīmīgākajām izmaiņām migrācijas un patvēruma politikā Latvijā laika posmā no 2020. gada 1. janvāra līdz 31. decembrim un 2021. gada sākumā. Ziņojumā ietverta informācija, kas iegūta no migrācijas politikas veidotājiem, īstenotājiem, kā arī publicētajiem pētījumiem un mediju analīzes.

Ziņojums izstrādāts, pamatojoties uz Eiropas Komisijas un Eiropas migrācijas tīkla (turpmāk - EMT) nacionālo kontaktpunktu izstrādāto specifikāciju, kas ļauj apkopot vienotu un salīdzināmu informāciju par visām ES dalībvalstīm. Sintēzes ziņojums par migrācijas un patvēruma situāciju 2020. gadā ES pēc tā izstrādes būs pieejams EMT Latvijas kontaktpunkta mājaslapā www.emn.lv.

Ziņojuma izstrādei nepieciešamā informācija iegūta no Iekšlietu ministrijas, VRS, Ārlietu ministrijas, Ārlietu ministrijas Konsulārā departamenta, Kultūras ministrijas, Labklājības ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas, Veselības ministrijas, IOM Rīgas biroja, Sabiedrības integrācijas fonda, biedrības "Patvērums "Droša māja"" un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes (turpmāk – PMLP).

Lai atspoguļotu sabiedrībā valdošos viedokļus un apskatītu politiskajā vidē notikušās diskusijas, darbā tika izmantoti dažādos ziņu un sabiedriskās politikas portālos publicētie raksti, viedokļi un vērtējumi, kā arī citu valsts institūciju mājaslapās pieejamā informācija. Visas darbā izmantotās avotu un literatūras vienības ir iekļautas izmantoto avotu un literatūras sarakstā.

Darbā izmantoti nacionālo datu sniedzēju un ES Statistikas biroja Eurostat apkopotie dati. Dati saskaņoti ar migrācijas un patvēruma jomas ekspertiem. Visi šajā darbā lietotie termini atbilst EMT Patvēruma un migrācijas terminu vārdnīcā[9] iekļautajām definīcijām.

[9]Pieejama: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/glossary_en.

PATVĒRUMA UN MIGRĀCIJAS POLITIKAS IZMAIŅU PĀRSKATS

Migrācijas jomas vispārējās izmaiņas

2020. gadā visu pasauli skāra Covid-19 pandēmija un tai sekojošie ierobežojumi. Starptautiskā migrācija tika būtiski ierobežota arī Eiropā un Latvijā. No 12. marta līdz 10. jūnijam un no 9.novembra līdz 2021. gada 7. aprīlim Latvijā tika izsludināta ārkārtas situācija.

Tika pieņemta virkne normatīvo aktu, kas saistīti ar Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanu. Tajos iekļautas arī tiesību normas, kas tieši attiecas uz migrācijas plūsmu pārvaldību:

- Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likums.[10] Šis likums nosaka valsts iestāžu darbības pamatprincipus, tiesības un pienākumus, kas jāievēro kā iestādēm, tā arī privātpersonām. Šis likums uzliek par pienākumu valsts iestādēm turpināt sniegt pakalpojumus pēc iespējas attālināti, vai nodrošinot drošu pakalpojuma saņemšanu klātienē. Likuma 32. pantā ir noteikts, ka ārkārtas situācijas laikā un arī turpmāk trešā valsts pilsoņa uzaicināšana notiek elektroniski, izmantojot e-pakalpojumu portālā www.latvija.lv vai parakstot dokumentus ar elektronisko parakstu. Uzturēšanās atļaujas reģistrēšanai nepieciešamie dokumenti jāsūta pa pastu vai apstiprināti ar elektronisko parakstu. Pieteikumu atkārtotas uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai vai reģistrēšanai var iesniegt gan uzturoties Latvijā, gan esot ārpus tās. Trešo valstu pilsoņiem, kuri Latvijā likumīgi uzturējušies līdz 2020. gada 10. jūnijam,

[10] Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likums. Latvijas Vēstnesis, 110A, 09.06.2020

izsniedzot, reģistrējot vai anulējot uzturēšanās atļauju, netiek vērtēta pietiekamu finanšu līdzekļu esamība vai prasība veikt aktīvu saimniecisko darbību 2020. gadā. Noteikti periodi, kuros prombūtne no Latvijas neietekmē pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanu un nav uzskatāmi par iemeslu uzturēšanās atļaujas atcelšanai. Noteikts, ka trešās valsts pilsonim ir tiesības reģistrēt vai saņemt atkārtotu uzturēšanās atļauju gadījumā, ja tā ceļošanas dokumentam pēc 2020. gada 12. marta ir beidzies derīguma termiņš. Šis likums dod PMLP tiesības anulēt termiņuzturēšanās atļauju vai vīzu vai atcelt šo dokumentu izsniegšanu, ja konstatēts, ka trešās valsts pilsonis pārkāpis izolācijas vai karantīnas noteikumus vai pulcēšanās ierobežojumus.

- Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumi Nr. 360 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai". Šo noteikumu 27. pants nosaka, ka koledžās un augstskolās nosaka kārtību, kādā izglītības programmu vai tās daļu var īstenot attālināti, ja ārvalstu studējošie ierobežojumu dēļ nevar ierasties klātienē Latvijas Republikā. Ne vēlāk kā divas nedēļas pirms studiju semestra sākuma izglītības iestādēm jāinformē ārvalsts reflektants un studējošais par šajos noteikumos minētajām prasībām, tai skaitā par nepieciešamību, ieceļojot Latvijā, uzrādīt negatīvu Covid-19 testa rezultātu kā arī par pašizolācijas nosacījumiem. Augstskolām jāapkopo informācija par ārvalsts studējošā ierašanās laiku un uzturēšanās vietas adresi Latvijas Republikā, kā arī pēc iespējas jānodrošina viņam iespēja ievērot pašizolāciju, ja ārvalsts studējošais ir informējis koledžu vai augstskolu par ierašanos Latvijas Republikā studiju programmas apguvei klātienē. Šie noteikumi nosaka papildu prasības, ja ārvalsts studējošais pašizolāciju nodrošina koledžas vai augstskolas dienesta viesnīcas telpās.

  Savukārt noteikumu 36. pants nosaka aizliegumu no 2020. gada 10. jūnija personu un transportlīdzekļu kustībai caur ES ārējās robežas robežšķērsošanas vietām no/uz Slimību profilakses kontroles centra tīmekļvietnē publicētajām valstīm, kurās ir reģistrēta tāda Covid-19 infekcijas izplatība, kas var radīt nopietnu sabiedrības veselības apdraudējumu, izņemot kravu pārvadājumus. Noteikumi ierobežo arī termiņuzturēšanās atļauju turētāju ieceļošanas iespējas nebūtisku iemeslu dēļ, visi atļautie ieceļošanas iemesli minēti šo noteikumu 37. pantā. Ekonomiskās migrācijas uzturēšanai Latvijas Investīciju un attīstības aģentūrā (turpmāk – LIAA) darba devēji par ieceļojušajiem viesstrādniekiem var iesniegt apliecinājumu

par šo nodarbināto atbilstību ieceļošanas kritērijiem, viņu veselības stāvokli un savu kapacitāti nodrošināt ieceļojušo ārstēšanu, ja izrādīsies, ka iebraucējam ir konstatēta saslimšana ar Covid-19.[11]

- Ministru kabineta 2020. gada 12. marta rīkojums Nr. 103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu", ar kuru līdz 2020. gada 9. jūnijam visā valsts teritorijā tika izsludināta ārkārtējā situācija ar mērķi ierobežot Covid-19 izplatību. Rīkojums zaudēja spēku 2020. gada 10. jūnijā, līdz ar 2020. gada 9. jūnija noteikumu Nr. 360 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai" stāšanos spēkā. Šā rīkojuma 4. pantā tika noteikta LIAA līdzdalība trešo valstu darbinieku drošai piesaistīšanai, noteikti ierobežojumi personu un transportlīdzekļu pārvietošanās caur lidostu, ostu, dzelzceļa un autoceļu ES ārējās robežas robežšķērsošanas vietām.
- Ministru kabineta 2020. gada 6. novembra rīkojums Nr. 655 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu"[12]

Diskusijas migrācijas jomā

Pēc 2020. gada augusta Baltkrievijas prezidenta vēlēšanu rezultātu pasludināšanas politiskā situācija Baltkrievijā saasinājās, kas daudziem šīs valsts uzņēmumiem un to darbiniekiem lika meklēt iespējas pārcelt savu darbību uz citām valstīm. Latvija, ņemot tās ģeogrāfisko novietojumu, centās piesaistīt šīs valsts augsto tehnoloģiju uzņēmumus, tādējādi radot jaunas darbavietas Latvijā, kā arī piesaistīt augsti kvalificētus darbiniekus saviem uzņēmumiem. Interesi par Baltkrievijas uzņēmumu piesaisti ar konkrētiem piedāvājumiem ir izrādījušas Rīgas, Ventspils, Liepājas un citas pašvaldības. Pašvaldības cenšas ieinteresēt Baltkrievijas uzņēmumus ar brīvajām biroju telpām, speciālajām

[11] Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumi Nr. 360 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai" 59. un 60. pants. Latvijas Vēstnesis, 110B, 09.06.2020.
[12] Ministru kabineta 2020. gada 6. novembra rīkojums Nr. 655 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu". 216A, 06.11.2020. Zaudējis spēku 7.04.2021.

ekonomiskajām zonām, kā arī ir gatavas meklēt individuālus risinājumus, lai atbalstītu uzņēmumu pārcelšanu no Baltkrievijas uz Latviju.[13] Nozīmīgu lomu uzņēmumu piesaistīšanā veikusi LIAA, īstenojot aktīvu komunikāciju ar Baltkrievijas tehnoloģiju uzņēmumiem.

Pateicoties sekmīgam kopīgam darbam starp PMLP, Ekonomikas ministriju, LIAA, VRS un Ārlietu ministriju rasts risinājums Baltkrievijas pilsoņu ieceļošanas nosacījumu atvieglošanai un pirmie Baltkrievijas uzņēmumi jau uzsākuši savu darbību Latvijā. Noslēdzoties LIAA aktīvajai kampaņas daļai, vairāki Baltkrievijas uzņēmumi jau ir pieņēmuši lēmumu par pilnīgu vai daļēju pārcelšanos uz Latviju, bet 2020. gada nogalē sarunas turpinājās ar vēl aptuveni 50 uzņēmumiem. Pēc LIAA aprēķiniem 2020. gadā piesaistītie 17 investīciju projekti no Baltkrievijas varētu ekonomikai sniegt ik gadu pienesumu vismaz 40 miljonu eiro apmērā.[14]

2020. gada nogalē Latvijas institūciju un nevalstisko organizāciju pārstāvji turpināja meklēt iespējas mazināt dažādus ierobežojumus un paplašināt atbalstu Baltkrievijas pilsoniskajai sabiedrībai, lai no Baltkrievijas atbraukušie cilvēki varētu ātrāk iekārtoties darbā un vieglāk atvērt bankas kontu. Tika panākts atbalsts baltkrievu studentiem, kas mācības turpina Latvijā.[15]

Dažādo diskusiju rezultātā, Iekšlietu ministrija izstrādāja grozījumus "Imigrācijas likumā"[16], kas tika apstiprināti valdībā 2021. gada 18. februārī. Grozījumi nosaka, ka patvēruma meklētājiem tiesības uz nodarbinātību piešķirs jau pēc trīs mēnešiem pēc patvēruma pieprasīšanas, jo nodarbinātības savlaicīga uzsākšana dod iespēju trešo valstu pilsoņiem gūt papildu ienākumus, veicina personu individuālu izaugsmi un palīdz nezaudēt kvalifikāciju.[17] Likuma grozījumi 2021. gada aprīlī Saeimā vēl netika apstiprināti.

---

[13] Pašvaldības gatavas atplest rokas Baltkrievijas uzņēmumiem. – Pieejams: https://www.delfi.lv/bizness/biznesa_vide/pasvaldibas-gatavas-atplest-rokas-baltkrievijas-uznemumiem.d?id=52497341.

[14] Jāatver "zaļais koridors" stratēģiskas nozīmes investīcijām. Kaspars Rožkalns, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras direktors, 14.12.2020. Pieejams: https://www.liaa.gov.lv/lv/jaunums/liaa-jaatver-zalais-koridors-strategiskas-nozimes-investicijam

[15] Baltkrievijas bēgļiem Latvijā plāno vieglāku bankas konta atvēršanu, baltkrievu studentiem – stipendijas. - Pieejams: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/baltkrievijas-begliem-latvija-plano-vieglaku-bankas-konta-atversanu-baltkrievu-studentiem--stipendijas.a381949/.

[16] Likumprojekts "Grozījums Imigrācijas likumā". - Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40495883&mode=mk&date=2021-02-18.

[17] Turpmāk patvēruma meklētāji varēs ātrāk sākt strādāt algotu darbu. – Pieejams: https://www.iem.gov.lv/lv/jaunums/turpmak-patveruma-mekletaji-vares-atrak-sakt-stradat-algotu-darbu.

LIKUMĪGĀ MIGRĀCIJA

Kopējais pirmreizēji izsniegto termiņuzturēšanās atļauju skaits 2020. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ir samazinājies gandrīz uz pusi: ir izsniegtas 5669[18] (2019. gadā - 10 060) termiņuzturēšanās atļaujas.

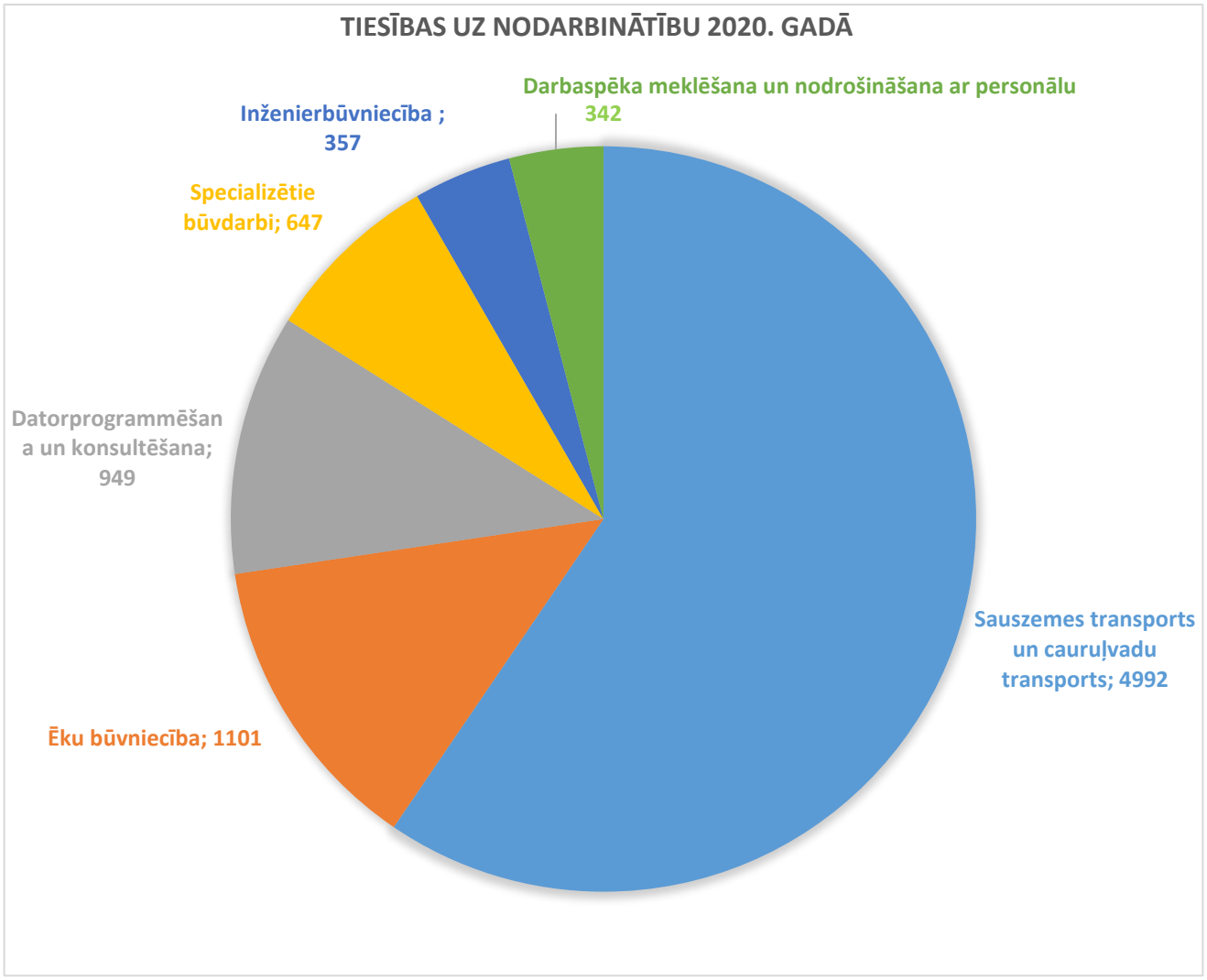
2020. gadā izmaiņas likumīgās migrācijas pārvaldībā tika noteiktas tiesību aktos, kas saistīti ar Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanu. Normatīvie akti turpinās būt spēkā tik ilgi, kamēr būs nepieciešams ierobežot Covid-19 infekcijas izplatību, bet to ietekmei būs paliekošs raksturs, jo ir paplašināts elektronisko pakalpojumu loks, kā arī mainīta migrācijas iestāžu pakalpojumu sniegto kārtība, nodrošinot iespēju tos saņemt attālināti. Šos principus plānots pārņemt arī pastāvīgi spēkā esošajos normatīvajos aktos, kas nosaka trešo valstu pilsoņu ieceļošanas kārtību.

2020. gadā, izskatot trešās valsts pilsoņa iesniegumu uzturēšanās atļaujas izsniegšanai vai reģistrēšanai vai jautājumu par uzturēšanās atļaujas anulēšanu, atcelta obligātā prasība[19] pierādīt pietiekamu finanšu līdzekļu esamību, ja trešās valsts pilsonis Latvijā ir ieceļojis un pieprasījis termiņuzturēšanās atļauju līdz 2020. gada 10. jūnijam. Personām, kas pieprasīja pirmreizēju termiņuzturēšanās atļauju pēc 2020. gada 10. jūnija, prasības par valstī noteiktā algas sliekšņa, vai pietiekamu finanšu līdzekļu trešo valstu pilsoņiem izpildi tiek piemērotas pilnā apjomā atbilstoši noteiktajam algas slieksnim: augkopība un lopkopība, medniecība un saistītas palīgdarbības – 887 eiro; mežsaimniecība un mežizstrāde – 1183 eiro; zivsaimniecība – 932 eiro; pārējiem – 1076 eiro,

[18] Datu avots: PMLP. Sākotnējie dati par termiņuzturēšanās atļaujām, kas tiek apkopoti Eurostat - vēlāk tiks koriģēti.
[19] Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likums. 32. pants. Latvijas Vēstnesis, 110A, 09.06.2020.

studentiem - 430 eiro; ģimenes locekļiem (par pieaugušajiem ģimenes locekļiem – 430, par nepilngadīgajiem 129 eiro); jaunuzņēmējiem – 430 eiro[20]; investoriem – 2152 eiro.[21]

Ekonomiskā migrācija

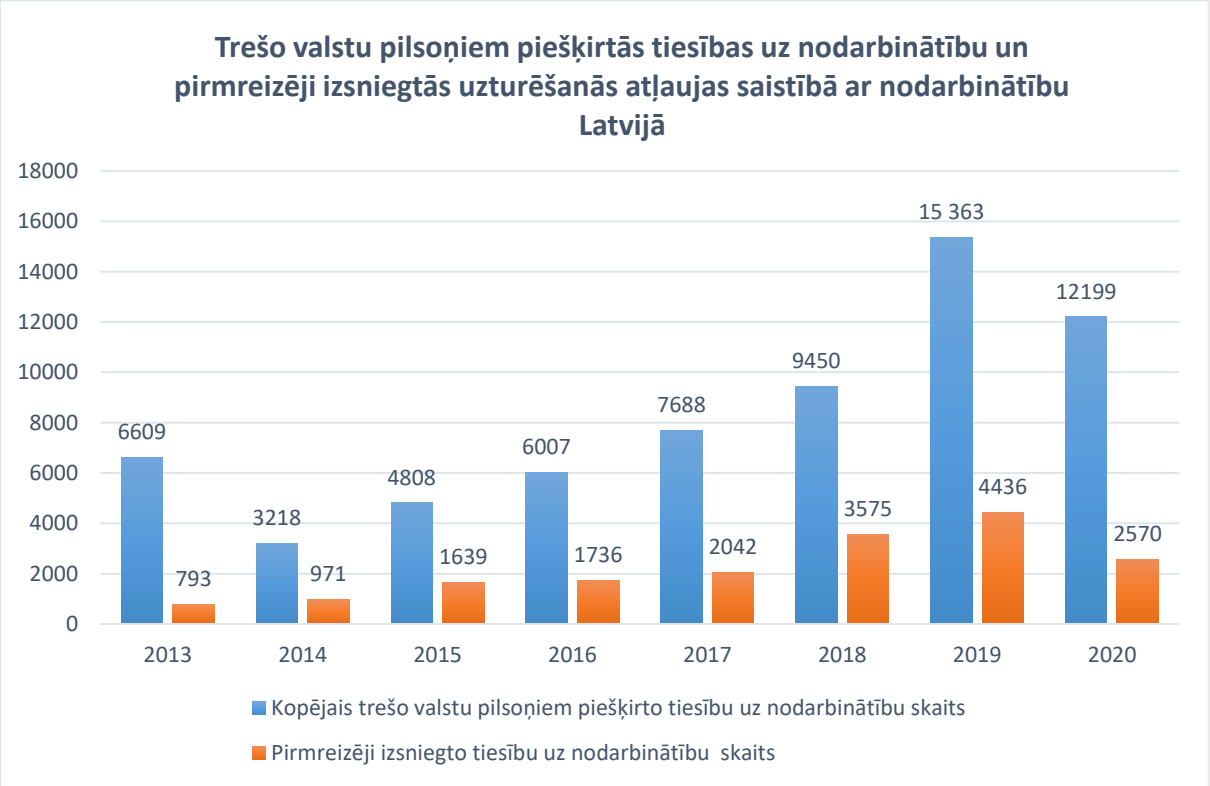

Attēls3.-1

[20] Tā var nebūt darba samaksa.

[21] Noteikumi par ārzemniekam nepieciešamo finanšu līdzekļu apmēru un finanšu līdzekļu esības konstatēšanu. Latvijas Vēstnesis, 97, 18.05.2017.

Kopējais 2020. gadā trešo valstu pilsoņiem piešķirto tiesību uz nodarbinātību (gan uz vīzas (2657), gan termiņuzturēšanās atļaujas pamata) skaits ir samazinājies par 21% (2019. gadā – 15 363, 2020. gadā – 12 199). Lielākā daļa trešo valstu pilsoņu strādā sauszemes transporta un cauruļvadu transporta jomā (4992), ēku būvniecības jomā (1101), datorprogrammēšanas un konsultēšanas jomā (949), specializēto būvdarbu jomā (647), inženierbūvniecības jomā (357).[22]Citas populāras profesijas ir arī smago automašīnu vadītāji, pavāri un celtnieki. Vairums nodarbināto trešo valstu pilsoņi ir Ukrainas, Baltkrievijas, Krievijas, Uzbekistānas un Indijas pilsoņi.

Attēls 3.-2

Uz pusi ir samazinājies nodarbinātības nolūkā pirmreizēji izsniegto uzturēšanās atļauju trešo valstu pilsoņiem skaits: 2019. gadā – 4436, 2020. gadā - 2570.

[22] Datu avots: PMLP.

Normatīvais akts par Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanu paredz[23] **atļaut trešo valstu pilsoņu ieceļošanu,** šķērsojot Šengenas līguma valstu ārējo robežu, tikai tad, ja viesstrādnieks ir augstas kvalifikācijas nodarbinātais, uzņēmuma ietvaros pārceltais darbinieks, sezonas darbu veicējs lauksaimniecības, mežsaimniecības, zivkopības un pārtikas ražošanas nozarē, transporta un pasažieru pārvadājumu pakalpojumu sniedzēja darbinieks, kravas vai tehnisko reisu apkalpes loceklis, kas ierodas Latvijas Republikā vai izbrauc no tās, pildot darba pienākumus; jūrnieks, kuram jānokļūst savā darbavietā uz kuģa, vai jāatgriežas no tā; sportists vai sporta darbinieks, kura iebraukšanas nepieciešamību Latvijā komersantu saistību izpildei apliecinājusi LIAA un kura ierašanās Latvijā ir saistīta ar:

- Latvijā reģistrēta komersanta valdījumā esošu iekārtu darbības tehnisko apkopi vai jaunu iekārtu uzstādīšanu, ja to nevar nodrošināt pakalpojuma sniedzēji Latvijā un ja tas nepieciešams preču ražošanai vai pakalpojumu sniegšanai, vai komersanta saistību izpildei, kas saistītas ar publiskā iepirkuma līguma saistību izpildi;

- Latvijā reģistrēta komersanta ražotu produktu vai pakalpojumu sertifikāciju, atestāciju vai atbilstības novērtēšanu, kā arī augsti kvalificētu darbinieku piesaistei, lai nodrošinātu attiecīgo preču vai pakalpojumu laišanu civiltiesiskā apgrozījumā vai komersanta saistību izpildei attiecībā uz līguma saistību izpildi;

- nacionālajai drošībai nozīmīgas komercsabiedrības valdījumā esošu iekārtu vai būvju tehnisko apkopi vai jaunu iekārtu uzstādīšanu, vai būvdarbiem, kas nepieciešami komersanta darbības vai kritiskās infrastruktūras uzturēšanas nodrošināšanai, vai ar būvniecības ieceres īstenošanu (tai skaitā inženierizpēti), ja tā attiecas uz objektu, kuram ir noteikts nacionālo interešu objekta statuss;

- Latvijas komersanta saistību izpildi attiecībā uz investīciju projekta īstenošanu Latvijā, kurā plānotā ieguldījumu summa pārsniedz vismaz vienu miljonu eiro vai plānoto no jauna radīto darbavietu skaits ir lielāks par 20, kā arī Latvijā ražotu preču vai pakalpojumu eksporta darījuma noslēgšanu, ja potenciālā eksporta darījuma vērtība ir lielāka par simt tūkstošiem eiro;

[23] Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumi Nr. 360 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai" 59. un 60. pants. Latvijas Vēstnesis, 110B, 09.06.2020.

- saistību izpildi attiecībā uz sezonas darbu veikšanu lauksaimniecības, mežsaimniecības, zivkopības un pārtikas ražošanas nozarē;

- sportista vai sporta darbinieka pienākumu izpildi.[24]

2020. gada 21. decembrī tika pieņemti grozījumi Darba likumā[25], kas reglamentē darbinieku nosūtīšanas jautājumus. Šis regulējums attiecināms arī uz trešo valstu darbinieku nosūtīšanu. Eiropas Savienības un Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalsts darba devējam, nosūtot trešās valsts pilsoni uz Latviju, ir jāiesniedz Valsts darba inspekcijā apliecinājums, ka nosūtītais darbinieks, kas ir trešās valsts pilsonis, likumīgi strādā pie darba devēja Eiropas Savienības dalībvalstī vai Eiropas Ekonomikas zonas valstī. Vienlaikus citas Eiropas Savienības un Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalsts darba devējam, kurš nosūta darbiniekus veikt darbu Latvijā, ir jāizpilda arī virkne citu Darba likuma 14. un 14.1.pantā minēto prasību. Likums "Grozījumi Darba likumā" izstrādāts, lai nodrošinātu efektīvāku nosūtīto (posted) darbinieku tiesību aizsardzību atbilstoši Eiropas Savienības tiesību normās ietvertajam regulējumam.[26] Jau pirms grozījumiem Darba likums paredzēja, ka ārvalstu darba devējam, neatkarīgi no darba līgumam un darba tiesiskajām attiecībām piemērojamā likuma jānodrošina darba apstākļi un nodarbinātības noteikumi, kas paredzēti Latvijas normatīvajos aktos, kā arī darba koplīgumos, kuri atzīti par vispārsaistošiem (*erga omnes*), attiecībā uz darba un atpūtas laiku, ikgadējo atvaļinājumu, minimālajam algas likmēm, darba drošības un veselības aizsardzību, darbinieku riska grupu (piemēram, jaunieši, grūtnieces) aizsardzību, darbaspēka pakalpojumu nodrošināšanu, vienlīdzīgu attieksmi.

Ar grozījumiem šis saraksts ir papildināts ar darbinieku izmitināšanas apstākļiem, kā arī komandējumu izdevumu atlīdzināšanu. Tas nozīmē, ka ārvalstu darba devējam būs jāpārliecinās, vai Latvijā uz norīkošanas brīdi tiesību aktos vai vispārsaistošajos noteikumos ir paredzēti darbinieku izmitināšanas standarti. Kā skaidrots likumprojekta anotācijā, ārvalsts darba devējam ir jāņem vērā Ministru kabineta noteikumi Nr.137 "Higiēnas prasības dienesta viesnīcām"[27], kas nosaka higiēnas

[24]Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumi Nr. 360 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai" 59. pants. - Latvijas Vēstnesis Nr. 110B, 09.06.2020. – [stājās spēkā 10.06.2020.]
[25] Likums "Grozījumi Darba likumā" 14. pants. – Latvijas Vēstnesis Nr. 247A, 22.12.2020. – [stājās spēkā 05.01.2021.]
[26] Likumprojekta "Grozījumi Darba likumā" anotācija. – Pieejams: http://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/0/058B9FF01195FA88C2258601004D5D09?OpenDocument#B.
[27] Ministru kabineta 2000. gada 11. aprīļa noteikumi Nr.137 "Higiēnas prasības dienesta viesnīcām". - Latvijas Vēstnesis Nr. 133/135, 14.04.2000. – [stājās spēkā 01.09.2000.]

prasības mītnēm un kas ir paredzētas personu izmitināšanai profesionālās vai augstākās izglītības ieguves laikā vai darba izpildes laikā.

Lai izpildītu komandējuma izdevumu atlīdzināšanas pienākumu, darba devējam jāpiemēro Ministru kabineta noteikumi Nr.969 "Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi"[28].Jāatzīmē, ka prasības attiecībā uz komandējuma izdevumu atlīdzināšanu attiecas tikai uz tiem gadījumiem, kad ārvalstu darba devējs norīko darbiniekus no vienas vietas uz citu vietu Latvijas ietvaros. Savukārt komandējuma izdevumu atlīdzināšanu saistībā ar ārvalstu darbinieka došanos no citas valsts uz Latviju regulē citas valsts tiesību akti.

Pati būtiskākā izmaiņa saistībā ar piemērojamiem noteikumiem attiecas uz darbiniekam izmaksājamo atlīdzību. Ja iepriekš darba devējam bija jāmaksā minimālās algas likmes, tad ar grozījumiem darba devējam būs jāgarantē darba samaksa, tajā skaitā piemaksas par darbu, kas saistīts ar īpašu risku, virsstundu darbu, nakts darbu, darbu svētku dienās, papildu darbu. Darba samaksa neietver iemaksas papildpensijas kapitālā, ko veic darba devējs.

Iepriekš darbinieku norīkošanai netika paredzēts maksimālais termiņš. Ar grozījumiem tiek ieviests darbinieku norīkošanas maksimālais termiņš – 12 mēneši. Pēc šī termiņa darbinieku norīkošana nebeidzas un netiek aizliegta, taču ārvalstu darba devējam rodas pienākums piemērot ne tikai Latvijas minimālos darba tiesību standartus, bet arī citus nodarbinātības noteikumus, kas paredzēti Latvijas normatīvajos aktos un vispārsaistošajos koplīgumos.

Ar grozījumiem likumdevējs papildus ir noteicis jaunu pienākumu pakalpojuma saņēmējam, paredzot, ka Latvijas uzņēmums, kura labā tiek veikts darbs, nedrīkst pielaist norīkoto darbinieku pie darba izpildes, ja ārvalstu darba devējs, kas norīkoja darbinieku, nav iesniedzis apliecinājumu par to, ka ir deklarējis šos darbiniekus Valsts darba inspekcijā.[29]

[28]Ministru kabineta 2010. gada 12. oktobra noteikumi Nr.969 "Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi". - Latvijas Vēstnesis Nr. 169, 26.10.2010. – [stājās spēkā 27.10.2010.]

[29] Darbinieku norīkošana: kādus jaunus darba devēja pienākumus paredz Darba likuma grozījumi. – Pieejams: https://arodbiedribas.lv/news/darbinieku-norikosana-kadus-jaunus-darba-deveja-pienakumus-paredz-darba-likuma-grozijumi/.

Pētījumi un diskusijas par ekonomiskās migrācijas attīstību Latvijā

Ārvalstu investoru padomes Latvijā pētījumā "Ārvalstu investīciju vides indekss 2015.-2020. gadā"[30], atklāts, ka ārvalstu investoru trīs galvenie izaicinājumi 2020. gadā bija: finanšu jautājumi, piemēram, darbības apjomu samazināšanās; pielāgošanās jauniem darba modeļiem (galvenokārt attālinātam darbam), uzņēmējdarbības modeļu maiņa un pielāgošanās mainīgajai tirgus videi; nenoteiktības (tostarp nodokļu sistēmā) risināšana un uzņēmējdarbības plānošana nākotnē. Ārvalstu investori minēja arī citus izaicinājumus, tostarp problēmas, kas saistītas ar loģistiku, globālajām piegādes ķēdēm, ceļošanas ierobežojumiem; darbinieku un klientu drošības nodrošināšanu; komunikāciju ar politikas veidotājiem un/vai politisko rīcību; finanšu sektoru (banku pakalpojumiem); darbinieku, īpaši izglītotu un prasmīgu ekspertu, trūkumu; godīgu konkurenci un ēnu ekonomiku.

Kā risinājumu darbaspēka pieejamībai, aptaujātie investori piedāvā sezonas darbinieku ievešanu valstī, pielīdzinot samaksu algām nozarē un vienkāršojot imigrācijas procesu. Vēl investori uzsver, ka ļoti svarīgi ir piesaistīt cilvēkus, kas ir aizbraukuši no Latvijas, kā arī nodrošināt gudru imigrāciju.

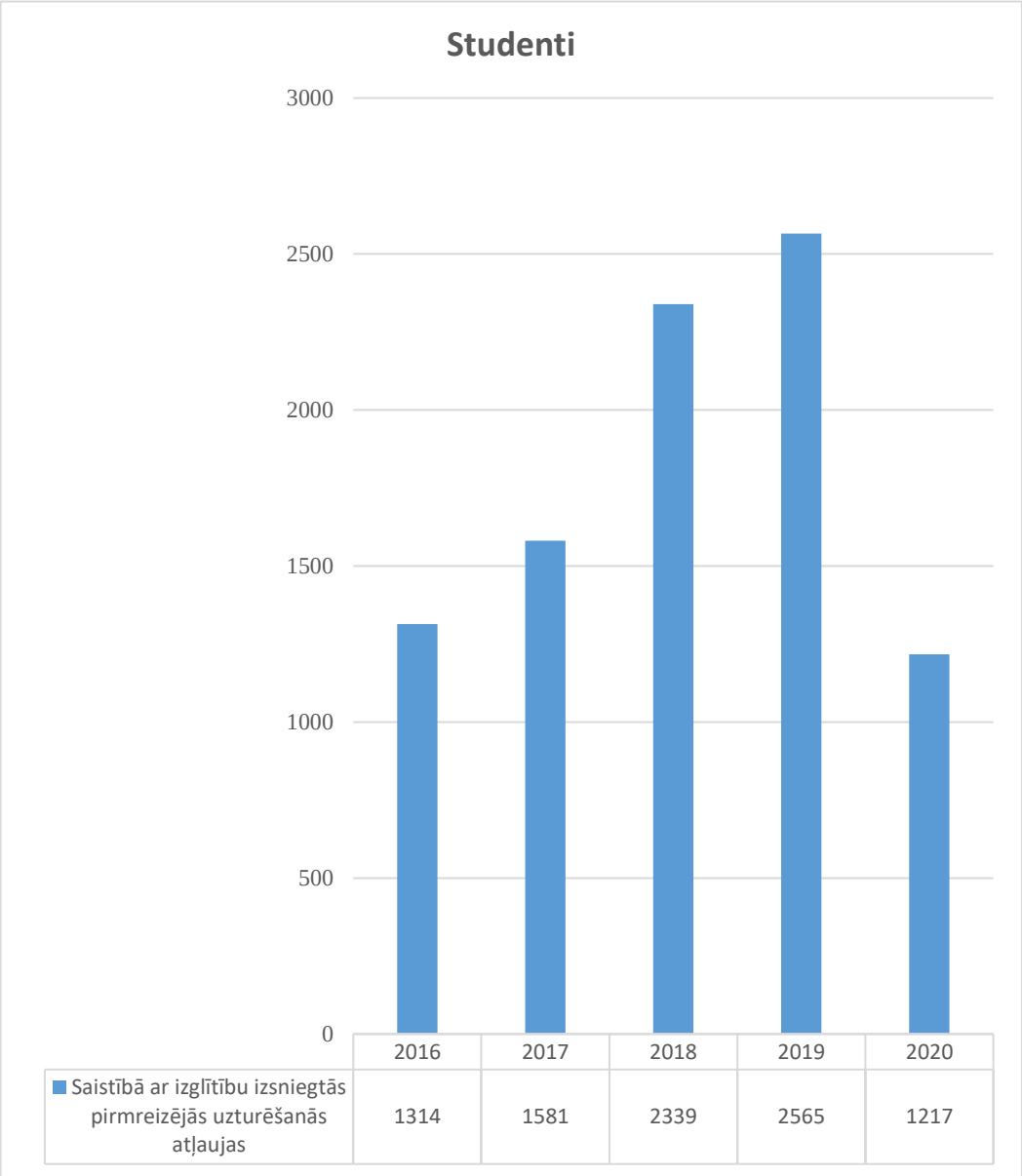
EMT pētījums par sezonas darbiniekiem

EMT Latvijas kontaktpunkts izstrādāja nacionālo ziņojumu izpētes darbam "Sezonas darbinieku no trešām valstīm piesaiste un tiesību aizsardzība", kura mērķis ir sniegt pārskatu par sezonas darbinieku no trešām valstīm profilu un nozarēm, kurās viņi strādā Latvijā.

Kaut arī sezonas darbinieku starp kopējām izsniegtajām tiesībām uz nodarbinātību nav daudz, tomēr 2019. gadā šim skaitam bija būtiska tendence palielināties: 2018. gadā 176 darbinieki, 2019. gadā 334 personas. 2020. gadā Covid-19 ieviesto ekonomiskās darbības ierobežojumu dēļ sezonas darbos nodarbināto skaits samazinājās. Visbiežāk sezonas darbinieki pārstāv vecuma grupu no 20 līdz 39 gadiem. Visvairāk sezonas darbinieku 2018. gadā Latvijā tika nodarbināti lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā.

[30] FICIL Ārvalstu investīciju vides indekss 2015.–2020. gadā Ārvalstu investoru viedokļi par investīciju klimata attīstību Latvijā: covid-19 pandēmijas ietekme. - Pieejams: https://www.ficil.lv/wp-content/uploads/2021/01/LV_2020_FICIL_Sentiment_Index.pdf.

Studenti un zinātnieki

Attēls 3.-3

Saistībā ar izglītību 2020. gadā izsniegtas 1217 pirmreizējās uzturēšanās atļaujas (2019. gadā - 2565), kas ir būtisks samazinājums, salīdzinot ar iepriekšējo gadu.

Normatīvajos aktos, kas saistīti ar Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanu[31] noteikta atļauja ieceļot trešo valstu studentiem arī gadījumā, ja trešo valstu pilsoņu ieceļošana, šķērsojot Šengenas līguma valstu ārējo robežu, ir pārtraukta. Tas pieļaujams, ja ieceļošana saistīta ar studijām pilna laika un apmaiņas programmā, ja augstskola vai koledža ir izsniegusi rakstisku apliecinājumu par studējošā imatrikulāciju un studiju organizēšanu klātienē. 2021. gada sākumā rakstisks apliecinājums par studiju organizēšanu klātienē vairs nav jāiesniedz.[32]

Pētnieku un viņu ģimenes locekļu ieceļošana ir atļauta, ja tā ir saistīta ar zinātniskās institūcijas vadošā pētnieka un pētnieka pienākumu veikšanu pēc Zinātnisko institūciju reģistrā reģistrētas atvasinātas publiskas personas – zinātniskās institūcijas uzaicinājuma, kas ir pamatots ar nepieciešamību nodrošināt šīs institūcijas saistību izpildi, īstenojot zinātniskās pētniecības projektu.

No 2020. gada 9. novembra tika pārtrauktas klātienes studijas augstākajās mācību iestādēs.[33] Izņēmums pieļauts atsevišķās medicīnas un veterinārmedicīnas pēdējo kursu studiju programmās.

Augstākajām mācību iestādēm jāinformē studenti par ierašanās nosacījumiem Latvijā un Covid-19 testa veikšanas nepieciešamību. Ierodoties Latvijā, studentiem jāuzrāda negatīvs testa rezultāts, kas iegūts ne agrāk kā 72 stundas pirms ierašanās Latvijā. Pēc ierašanās desmit dienas jāpavada pašizolācijā.

Lai mazinātu Covid-19 izraisītās sekas Rīgas pilsētas pašvaldība sniedz atbalstu ārvalstu studentiem viņu pamatvajadzību nodrošināšanai. Arī citas pašvaldības sniedz palīdzību ārkārtas situācijas laikā un mēnesi pēc tās atcelšanas. Palīdzība ir pieejama personām, kuras Latvijā uzturas ar termiņuzturēšanās atļauju un ir deklarētas konkrētajā pašvaldībā. Vairākas augstskolas nodrošina psiholoģisko atbalstu, kā arī ir ievesti atvieglojumi studiju maksas norēķinu kārtībā.

Baltkrievijā esošās politiskās situācijas dēļ Vidzemes Augstskolā jau 2020. gadā pilna laika klātienes maģistra studiju programmās studēja seši Baltkrievijas pilsoņi. Vidzemes Augstskola šiem

[31]Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumi Nr. 360 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai". - Latvijas Vēstnesis Nr. 110B, 09.06.2020. – [stājās spēkā 10.06.2020.]
[32]Ministru kabineta 2021. gada 21. janvāra noteikumi Nr. 42 "Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumos Nr. 360 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai"". – Latvijas Vēstnesis Nr. 14A, 21.01.2021. – [stājās spēkā 22.01.2021.]
[33] Ministru kabineta 2020. gada 6. novembra rīkojums Nr. 655 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu". – Latvijas Vēstnesis Nr. 216A, 06.11.2020

studentiem nodrošināja studijas no saviem iekšējiem finanšu līdzekļiem, piešķirot 100% studiju maksas atlaidi. Savukārt Ārlietu ministrija savā budžetā rada iespēju novirzīt finanšu līdzekļus 6000 eiro apmērā, lai nodrošinātu Vidzemes Augstskolā studējošiem Baltkrievijas pilsoņiem mērķstipendijas studijām 2020. gadā. 2021. gada 28. janvārī Latvijas valdība pieņēma lēmumu piešķirt 18 000 eiro mērķstipendiju nodrošināšanai šiem studentiem no 2021. gada 1. janvāra līdz 30. jūnijam un četru pētnieku pārcelšanās un uzturēšanās izdevumiem Daugavpils Universitātē. Kopējais nepieciešamais finansējums 2021. gadā ir 55 600 eiro, kas tiks piešķirts no līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem.[34]

Ģimenes atkalapvienošana

2020. gadā ir samazinājies saistībā ar ģimenes atkalapvienošanu trešo valstu pilsoņiem izsniegto pirmreizējās uzturēšanās atļauju skaits - 1435 (2019. gadā - 2362).

Normatīvie akti, kas saistīti ar Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanu,[35]paredz atļaut trešo valstu pilsoņu ieceļošanu, šķērsojot Šengenas līguma valstu ārējo robežu, tikai tad, ja viņi ir:

- Latvijas Republikas valstspiederīgo ģimenes locekļi, kuru pastāvīgā dzīvesvieta ir ārvalstīs;

- Eiropas Savienības, Eiropas Ekonomikas zonas un Šveices valstspiederīgie un viņu ģimenes locekļi, kā arī personas, kuras pastāvīgi dzīvo šajās valstīs, tai skaitā Latvijas Republikā.

[34] Valdība atbalsta mērķstipendiju piešķiršanu baltkrievu studentiem un pētniekiem. Pieejams: https://www.izm.gov.lv/lv/jaunums/valdiba-atbalsta-merkstipendiju-pieskirsanu-baltkrievu-studentiem-un-petniekiem

[35] Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumi Nr. 360 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai" 37. pants - Latvijas Vēstnesis Nr. 110B, 09.06.2020. – [stājās spēkā 10.06.2020.]

Jaunuzņēmēju un inovatīvu uzņēmēju piesaistīšana no trešām valstīm

Normatīvais akts Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai[36] paredz atļaut jaunuzņēmēju un inovatīvo uzņēmēju no trešām valstīm ieceļošanu, šķērsojot Šengenas līguma valstu ārējo robežu, tikai tad, ja viņi atbilst kādam no šādiem kritērijiem un viņu nepieciešamību Latvijā komersantu saistību izpildei apliecinājusi LIAA:

- ierašanās Latvijā ir saistīta ar Latvijā reģistrēta komersanta ražotu produktu vai pakalpojumu sertifikāciju, atestāciju vai atbilstības novērtēšanu, kā arī augsti kvalificētu darbinieku piesaistei, lai nodrošinātu attiecīgo preču vai pakalpojumu laišanu civiltiesiskā apgrozījumā vai komersanta saistību izpildei attiecībā uz līguma saistību izpildi;

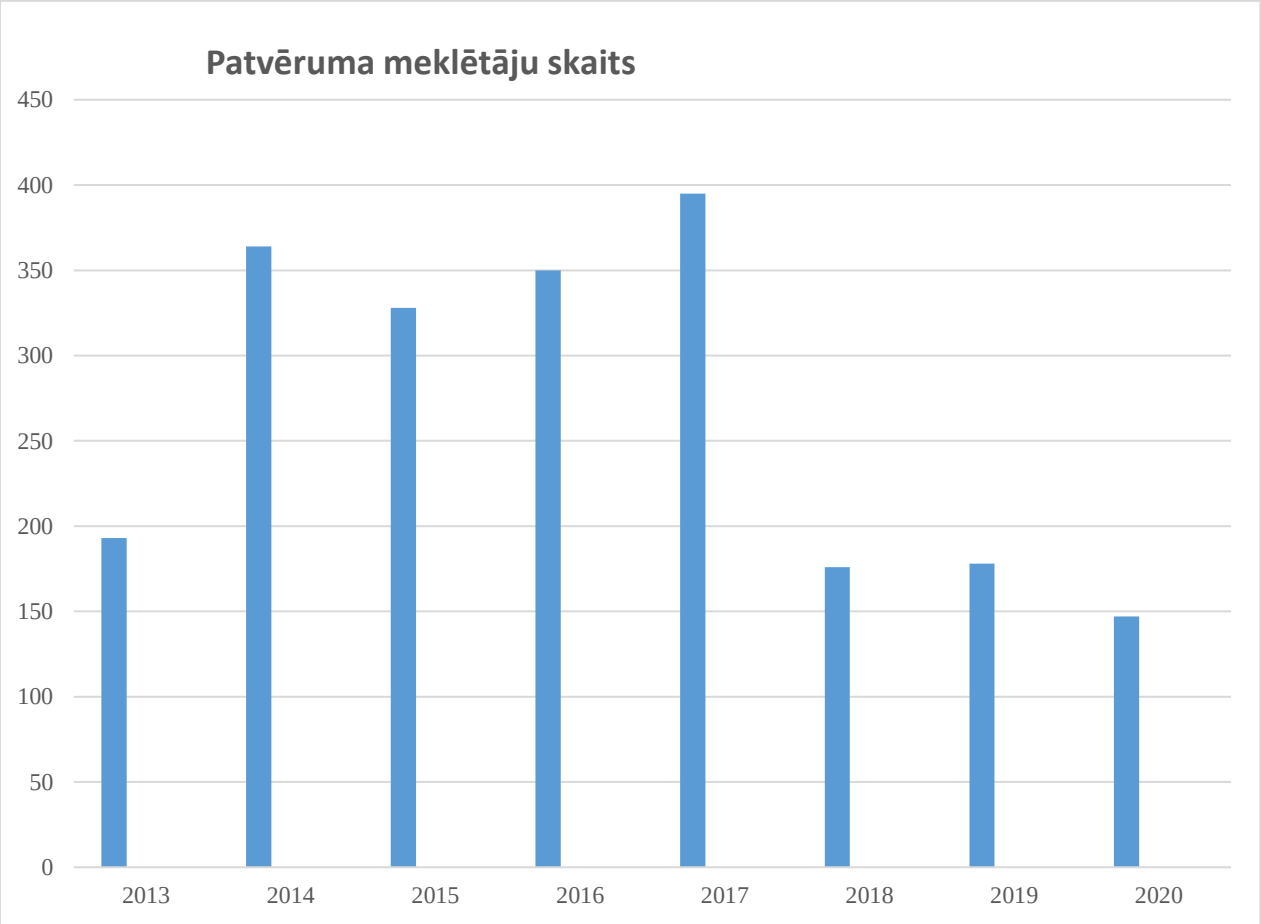
- ierašanās Latvijā ir saistīta ar Latvijas komersanta saistību izpildi attiecībā uz investīciju projekta īstenošanu Latvijā, kurā plānotā ieguldījumu summa pārsniedz vismaz vienu miljonu eiro vai plānoto no jauna radīto darbavietu skaits ir lielāks par 20, kā arī Latvijā ražotu preču vai pakalpojumu eksporta darījuma noslēgšanu, ja potenciālā eksporta darījuma vērtība ir lielāka par simt tūkstošiem eiro.

2020. gadā atcelta minimālā nodokļu samaksas sliekšņa [37] izpilde investoriem, ja viņi termiņuzturēšanās atļauju pieprasījuši pirms 2020. gada 10. jūnija.

[36] Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumi Nr. 360 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai" 59. pants. - Latvijas Vēstnesis Nr. 110B, 09.06.2020. – [stājās spēkā 10.06.2020.]

[37] Ja ieguldītājiem kapitālsabiedrībās, kuras nodarbina ne vairāk kā 50 darbinieku un kuru bilance nepārsniedz 10 miljonus eiro, minimālās nodokļu summas apmērs ir 40 000 eiro. Ja ieguldījums veikts kapitālsabiedrībā, kura nodarbina vairāk kā 50 darbinieku, un tās bilance pārsniedz 10 miljonus eiro, minimālās nodokļu summas apmērs ir 100 000 eiro. Komercreģistrā reģistrēto amatpersonu gadījumā uzņēmumam jāveic nodokļu samaksa vismaz 21 350 eiro apmērā.

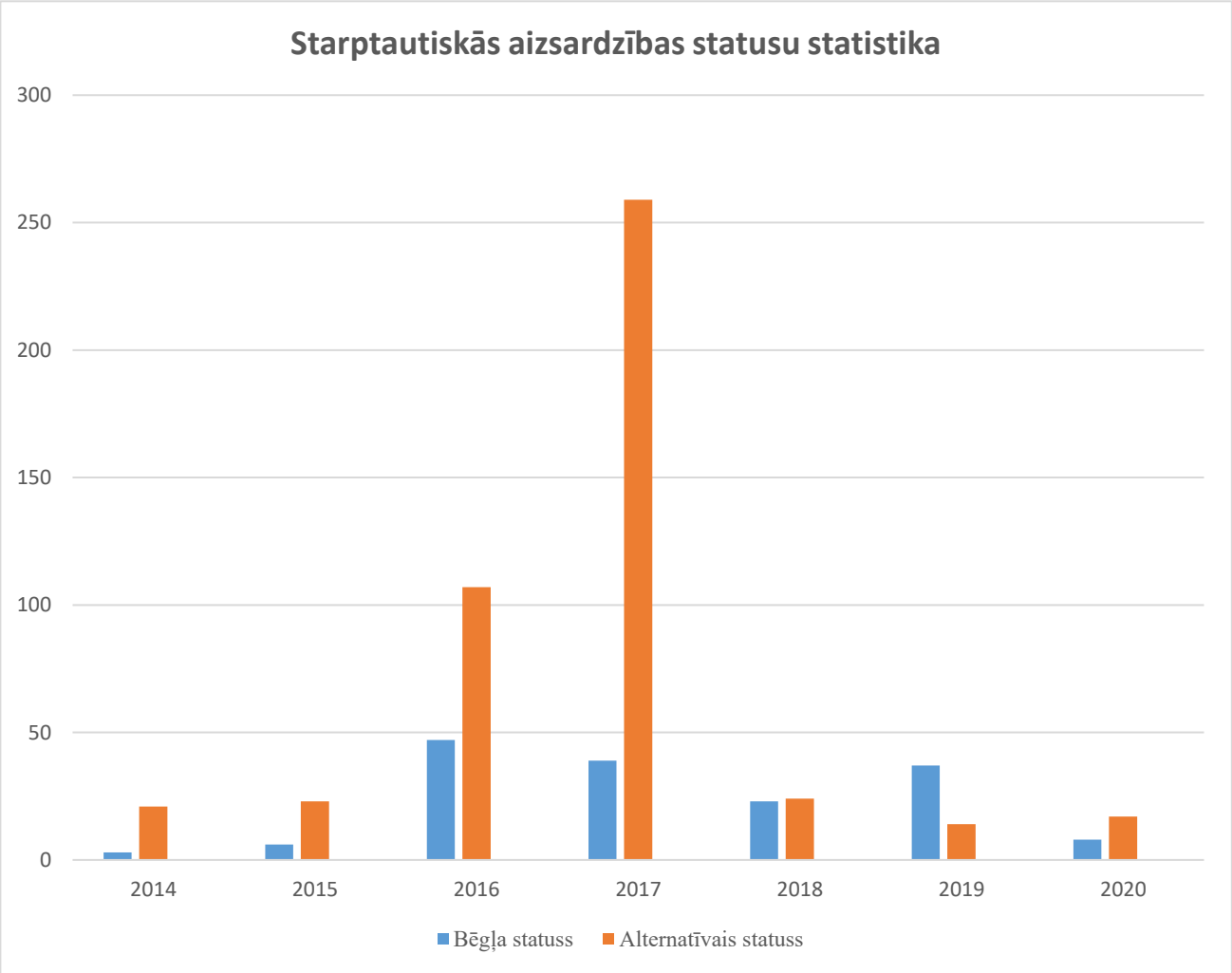
STARPTAUTISKĀ AIZSARDZĪBA

Attēls 4.-1

Salīdzinot ar 2019. gadu, patvēruma meklētāju skaits 2020. gadā ir samazinājies-147 (2019. gadā 178) un ir mainījušās dominējošās patvēruma meklētāju izcelsmes valstis – visvairāk patvēruma meklētāji ieradušies no Baltkrievijas – 44 (2019. gadā-3) un Sīrijas – 12 (2019. gadā - 4), savukārt patvēruma meklētāju skaits no Krievijas – 12 (2019. gadā - 23) un Azerbaidžānas – 11 (2019.

gadā-35) ir samazinājies. [38] Baltkrievijas pilsoņu iesniegumi par starptautiskās aizsardzības piešķiršanu tiek izskatīti prioritārā kārtībā (saīsinātos termiņos).

Attēls 4.-2

2020. gadā Latvijā starptautisko aizsardzību saņēmušas 25 personas. Bēgļa statuss ir piešķirts astoņām personām, alternatīvais statuss – 17 personām.

[38]Datu avots: PMLP.

Dublinas mehānisma ietvaros uz Latviju 2020. gadā ir pārsūtīti 35 patvēruma meklētāji. Puse no tiem - no Vācijas.

Pasākumi, lai ieviestu Kopējo Eiropas patvēruma sistēmu

Projektā „Informācijas centrs iebraucējiem", ko nodrošina biedrība „Patvērums „Drošā māja""[39] 2020. gadā sniegtas konsultācijas 133 patvēruma meklētājiem, 35 bēgļiem un 23 personām ar alternatīvo statusu.

PMLP turpināja Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda (turpmāk – PMIF) projektu "Migrācijas un patvēruma atbalstošo informācijas sistēmu un saistīto procesu pilnveidošana un attīstība". Projekta mērķis - samazināt papīra lietu apriti un nodrošināt patvēruma procesā iesaistītajām pusēm efektīvāku patvēruma procesa darba plūsmu pārvaldību un uzlabot patvēruma meklētāju datu un patvēruma lietas gaitas informācijas optimālāku apstrādi, lai nākotnē rastu iespēju visiem iesaistītajiem, tai skaitā apelācijas instancei, strādāt ar elektronizētu patvēruma procesu. 2020. gadā īstenotas VRS un PMLP amatpersonu apmācības darbam ar Patvēruma meklētāju reģistrā pilnveidoto funkcionalitāti, izmantojot sagatavoto apmācību materiālu par uzlaboto reģistra funkcionalitāti. Izstrādāti jauni datu noliktavas risinājumi Uzturēšanās atļauju un Patvērumu meklētāju procesu analīzes statistikai, kā arī patvēruma meklētāju datu nodošanu datu noliktavai un pārskatu atlases veikšanai PMLP un VRS vajadzībām.[40]

PMLP eksperti 2020. gadā piedalījās Eiropas Patvēruma atbalsta biroja organizētajos atbalsta sniegšanas pasākumos ES dalībvalstīm, kas saskaras ar nesamērīgu spiedienu uz savām patvēruma sistēmām. Patvēruma lietu nodaļas eksperti Kiprai sniedza atbalstu kā intervētāji/lietu izskatītāji/lēmumprojektu sagatavotāji pirmajā instancē, kā arī strādāja izmitināšanas jomā (*Kofinou* izmitināšanas centrā).

[39] Projekta īstenošanas periods ir no 2018. gada 2. janvāra līdz 2020. gada 30. jūnijam. Projekts tiek īstenots ar PMIF atbalstu. Projekta uzdevums ir nodrošināt nacionāla līmeņa koordinācijas struktūras izveidi un darbības nodrošināšanu, lai sniegtu atbalstu trešo valstu pilsoņiem, tai skaitā personām, kam piešķirta starptautiskā aizsardzība, un kas ir saņēmuši tiesības uzturēties Latvijas teritorijā. Projekta mērķis ir paaugstināt līdzdalību sabiedriskajos procesos un veicināt šo personu iekļaušanos Latvijas sabiedrībā, nodrošinot trešo valstu pilsoņu vajadzībām pielāgotu informāciju par tiesībām un pienākumiem visdažādākajās dzīves jomās.

[40] Avots: PMLP.

Starptautiskās aizsardzības pieteikumu iesniedzēju uzņemšana

2020. gadā tika pārstrādāti Valsts robežsardzes iekšējie noteikumi, kā rezultātā tika iekļauta jauna kārtība attiecībā uz nekavējošu patvēruma meklētāja iesnieguma un patvēruma meklētāja identitātes reģistrēšanu Vienotās migrācijas informācijas sistēmas apakšsistēmā - Patvēruma meklētāju reģistrā. Minēto izmaiņu veikšanas rezultātā patvēruma procedūrā iesaistītās Iekšlietu ministrijas padotībā esošās iestādes tiek nekavējoši informētas par patvēruma pieprasīšanas faktu. Papildus tam, izmantojot Patvēruma meklētāju reģistra funkcionalitāti, tika nodrošināta patvēruma meklētāja personas dokumenta vienveidīga izsniegšanas kārtība, kā arī patvēruma meklētāja izmitināšanas vai uzturēšanās vietas norādīšana.

No 2020. gada 18. marta līdz 9. jūnijam un no 2020. gada 9. novembra līdz 2021. gadam, kamēr valstī ir noteikti epidemioloģiskie ierobežojumi ar PMLP rīkojumu tika noteikti ierobežojoši pasākumi patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā, lai nodrošinātu tā darbību Covid-19 epidēmijas apstākļos, proti, izveidota karantīnas zona tiem patvēruma meklētājiem, kas tiek uzņemti izmitināšanas centrā.

Ja patvēruma pieteikuma iesniegšanas brīdī tiek konstatēts, ka persona ir ieradusies no valstīm, kuru Covid-19 kumulatīvie rādītāji ir virs 50 (14 dienu kumulatīvais Covid-19 gadījumu skaits uz 100 000 iedzīvotāju ES, Eiropas Ekonomiskajā zonā, kā arī Šveicē un Apvienotajā Karalistē, un citās atsevišķās valstīs) un pastāv apstākļi patvēruma meklētāja aizturēšanai saskaņā ar Patvēruma likuma 16. pantu, patvēruma meklētāju aizturēšanas laikā izmitina atsevišķā medicīniskajā blokā, lai nodrošinātu Ministru kabineta noteikumu Nr.360 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai" nosacījumu izpildi (10 dienu pašizolācijas nodrošināšana).

No 2020. gada 12. marta, kad valstī tika noteikta ārkārtas situācija saistībā ar Covid-19 pandēmiju, lai nodrošinātu patvēruma procedūras norisi Patvēruma likumā noteiktajos termiņos, patvēruma meklētāju intervēšana tika nodrošināta attālināti – video konferenču veidā.[41] Tiesas

[41] Avots: PMLP

sēdes par patvēruma meklētāju aizturēšanu, kā arī aizturēto patvēruma meklētāju intervijas pēc būtības tika veiktas attālināti, videokonferences režīmā.

No 2020. gada 17. marta pilnībā tika pārtraukta patvēruma meklētāju pārsūtīšana un uzņemšana Dublinas Regulas kontekstā. Patvēruma meklētāju pārsūtīšana un uzņemšana tika atsākta 2020. gada 15. jūlijā, ievērojot Slimību profilakses un kontroles centra norādījumus, kā arī izvērtējot katra patvēruma meklētāja individuālo situāciju.

Integrācijas kursi patvēruma meklētājiem notiek, ievērojot distancēšanos vai tiešsaistē.[42]

Domnīca "PROVIDUS" 2020. gada pavasarī organizēja Rīcības partneru tikšanos[43] tiešsaistē. Tajā piedalījās pārstāvji no Labklājības, Iekšlietu un Kultūras ministrijām, Rīgas Domes, ANO Bēgļu aģentūras Ziemeļeiropas reģionālās pārstāvniecības, kā arī no dažādām nevalstiskajām organizācijām, lai apspriestu Covid-19 ietekmi uz starptautiskās aizsardzības saņēmēju situāciju Latvijā. Sanāksmē tika pārrunāta situācija Patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā, kā arī izaicinājumi veselības aprūpē, izglītības procesā, nodarbinātībā, pabalstu pieejamībā un citās problemātiskās jomās. Domnīca sagatavoja rekomendācijas[44]valsts, pašvaldību un nevalstiskajām institūcijām, kas ir iesaistītas patvēruma meklētāju un starptautiskās aizsardzības statusa saņēmēju uzņemšanā. Eksperti iesaka ņemt vērā citu valstu pieredzi, kas pierāda, ka bēgļu izmitināšanas centrā izmitinātie ir pakļauti augstam saslimstības riskam un izstrādāt rīcības plānu Covid-19 izplatīšanas ierobežošanai Patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā Muceniekos; ņemt vērā starptautisko aizsardzību saņēmušo personu apgrūtināto sociālekonomiskās iekļaušanās procesu un pagarināt pabalstu izmaksu termiņu; nodrošināt latviešu valodas asistentu starptautiskās aizsardzības saņēmēju bērniem; nodrošināt aktuālas informācijas pieejamību; pašvaldībām pārskatīt finansiālā atbalsta izmaksas iespējas starptautiskās aizsardzības saņēmējiem.

[42]Avots: PMLP

[43]Rīcības partneru tikšanās tiek rīkotas vairākas reizes gadā projektā NIEM (Starptautiskās aizsardzības saņēmēju integrācijas izvērtēšana un uzlabošana).

[44]Informācija par ārkārtējās situācijas ietekmi uz starptautiskās aizsardzības saņēmēju uzņemšanu un integrāciju Latvijā. – Pieejams: http://providus.lv/article/informacija-par-arkartejas-situacijas-ietekmi-uz-starptautiskas-aizsardzibas-sanemeju-uznemsanu-un-integraciju-latvija.

EMT pētījums par datu pārvaldību patvēruma procedūrā

2020. gadā Eiropas migrācijas tīkla Latvijas kontaktpunkts izstrādāja nacionālo ziņojumu EMT izpētes darbam "Datu pārvaldība patvēruma procedūrā".

Nacionālajā ziņojumā tiek:

- izklāstīta pieeja datu pārvaldībai patvēruma procedūrā Latvijā;
- raksturotas notikušās procesuālās izmaiņas, lai uzlabotu datu apmaiņu patvēruma iestādēs un ārpus tām, un kā tās ir ietekmējušas datu pārvaldību šajos procesos;
- minēti izaicinājumi un labā prakse saistībā ar datu pārvaldību.

Latvijā dati par patvēruma meklētājiem tiek iegūti dažādos patvēruma procedūras posmos: sākot no brīža, kad persona izsaka vēlmi iesniegt patvēruma pieteikumu, līdz brīdim, kad tiek pieņemts lēmums pirmajā instancē. Izpētes darbā sagatavota informācija gan par datiem, kurus apkopojuši patvēruma procedūrā iesaistītie dalībnieki, gan datiem, kuri iegūti saistībā ar patvēruma procedūru, bet, kas paredzēti citiem mērķiem.

Apkopojošs ziņojums par datu pārvaldību patvēruma procesā ES būs pieejams 2021. gada vidū EMT Latvijas kontaktpunkta tīmekļa vietnē www.emn.lv.

NEPILNGADĪGAS PERSONAS UN CITAS ĪPAŠI AIZSARGĀJAMAS GRUPAS

2020. gadā Latvijā mazāk nekā piecas[45] nepilngadīgas personas bez pavadības pieprasīja patvērumu Latvijā.

No 2020. gada 1. janvāra ir palielināts pabalsta apmērs aizbildnim par aizbildnībā esoša bērna uzturēšanu[46]:

- par bērnu līdz septiņu gadu vecuma sasniegšanai ir 107,50 eiro mēnesī;
- par bērnu vecumā no septiņiem gadiem ir 129,00 eiro mēnesī.

Šis pabalsts attiecas uz nepilngadīgiem patvēruma meklētājiem bez pavadības, kuri dzīvo pie saviem aizbildņiem ārpus patvēruma meklētāju izmitināšanas centra.

Lai sniegtu nepieciešamo atbalstu bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem, uzsākot patstāvīgu dzīvi, un veicinātu iekļaušanos sabiedrībā un izglītības iegūšanu, atbilstoši sociālekonomiskajai situācijai valstī ir palielināti atsevišķu pabalstu izmaksas apmēri[47]:

1) vienreizējam pabalstam patstāvīgas dzīves uzsākšanai;

2) pabalstam ikmēneša izdevumiem;

3) pabalstam sadzīves priekšmetu un mīkstā inventāra iegādei.

[45]Avots: PMLP.

[46] Saskaņā ar Ministru kabineta 2019. gada 10. decembra noteikumiem Nr. 605 "Grozījumi Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumos Nr. 1643 "Kārtība, kādā piešķir un izmaksā pabalstu aizbildnim par bērna uzturēšanu"". - Latvijas Vēstnesis Nr. 251, 13.12.2019. – [stājās spēkā 01.01.2020.]

[47]Ministru kabineta 2020. gada 17. decembra noteikumi Nr. 829 "Grozījumi Ministru kabineta 2005. gada 15. novembra noteikumos Nr. 857 "Noteikumi par sociālajām garantijām bārenim un bez vecāku gādības palikušajam bērnam, kurš ir ārpusģimenes aprūpē, kā arī pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās"". - Latvijas Vēstnesis Nr.248, 23.12.2020. – [stājās spēkā 01.01.2021.]

Vienlaikus vienreizējs pabalsts patstāvīgas dzīves uzsākšanai un pabalsts ikmēneša izdevumiem tiek atsaistīts no valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēra. Noteikumu grozījumi nodrošinās, ka pabalstu apmērs tiks pārskatīts pēc vienotas pieejas un atbilstības sociālekonomiskajai situācijai valstī, sekmējot bāreņu un bez vecāku gādības palikušo bērnu sociālo iekļaušanos. Šie nosacījumi attiecas arī uz trešo valstu nepilngadīgajiem, kas ir bāreņi, vai un bez vecāku gādības palikuši bērni, kuri ir ārpusģimenes aprūpē, kā arī pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās.

2020. gadā uzsākta Bērnu, jaunatnes un ģimenes politikas pamatnostādņu 2021.-2027. gadam izstrāde. Pamatnostādnēs plānots ietvert arī atbalsta pasākumus jauniešiem, kuri atstāj ārpusģimenes aprūpi pēc pilngadības sasniegšanas. Ja trešās valsts jaunietis, kurš ir palicis bez vecāku gādības, likumīgi uzturas Latvijā, arī uz viņu būs attiecināmi pamatnostādnēs plānotie pasākumi tāpat kā uz jebkuru citu Latvijas pastāvīgo iedzīvotāju.

2020. gadā tika pārstrādāti VRS iekšējie noteikumi, kas nosaka kārtību, kādā tiek izmitināti bērni, kas ir ieradušies kopā ar pilngadīgu patvēruma meklētāju, kurš procedūras ietvaros ir aizturēts. Noteikumi nosaka, ka pēc bērna labāko interešu izvērtēšanas un, pamatojoties uz iesniegumu par bērnu izmitināšanu kopā ar vecāku, bērnus izmitina kopā ar aizturēto patvēruma meklētāju VRS patvēruma meklētāju izmitināšanas telpās, izdarot attiecīgo ierakstu Patvēruma meklētāju reģistra izmitināšanas sadaļā.

2020. gada 6. janvārī stājās spēkā grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā[48], kuros tika noteikts tiesiskais regulējums, kas dod tiesības pašvaldībai saņemt kompensāciju par izdevumiem, kas radušies saistībā ar Patvēruma likumā minētas nepilngadīgas personas bez pavadības izmitināšanu bērnu aprūpes iestādē, audžuģimenē vai pie aizbildņa, ja šai personai nav patvēruma meklētāja, bēgļa vai alternatīvā statusa. Proti, tika noteikts mehānisms, kādā tiek segti ārpusģimenes aprūpes pakalpojuma sniedzēja izdevumi arī par trešās valsts pilsoņa nepilngadīgās, bez vecāku gādības palikušās personas, kurai nav tiesības uzturēties Latvijā (tajā skaitā persona nav pieprasījusi patvērumu vai tai ir atteikts starptautiskās aizsardzības statuss Latvijā), izmitināšanu bērnu aprūpes iestādē, audžuģimenē vai aizbildņa ģimenē līdz brīdim, kad persona labprātīgi izceļo no Latvijas valsts vai tiek izraidīta.

[48] Likums "Grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā". - Latvijas Vēstnesis Nr. 257A, 23.12.2019. – [stājās spēkā 06.01.2020.]

EMT ziņojums par bērniem migrācijā

Eiropas Komisija 2017. gadā publicēja paziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei "Bērnu migrantu aizsardzība", kurā noteikti pasākumi bērnu migrantu aizsardzībai visos migrācijas procesa posmos. Ziņojumā par situāciju Latvijā sniegta informācija par trešo valstu pilsoņu bērniem, kuri ir piespiedu kārtā pārvietoti vai migrē uz ES teritoriju vai ES iekšienē, kopā ar ģimeni vai individuāli, meklējot patvērumu vai nē. Likumīgās un ģimenes migrācijas aspekti šajā ziņojumā netika iekļauti. Sintēzes ziņojumā atspoguļotā informācija ietver situāciju Latvijā 2019. gadā.

INTEGRĀCIJA

Integrācijas politika Latvijā ir Kultūras ministrijas pārziņā. Šīs politikas īstenošanā ir iesaistītas arī Izglītības un zinātnes ministrija, Kultūras ministrija, Ārlietu ministrija, Labklājības ministrija, Valsts un reģionālās attīstības ministrija, Iekšlietu ministrija, Sabiedrības integrācijas fonds un nevalstiskās organizācijas.

2020. gada 20. oktobrī tika publicēts jaunākais MIPEX novērtējums Latvijai[49]. Novērtējumā Latvija ieguvusi 37 vietu no 100, un šim vērtējumam ir tendence uzlaboties. Novērtējumā secināts, ka pēdējo piecu gadu laikā Latvija ir uzlabojusi savu integrācijas politiku, piešķirot vienlīdzīgākas iespējas un pamattiesības uz veselību un pilsonību. 2019. gadā tika apstiprināts likums par pilsonību nepilsoņu bērniem. Vienlaikus ir kritizēta veselības aprūpes pieejamība

Ministru kabineta sēdē 2021. gada 4. februārī, apstiprināts Kultūras ministrijas iesniegtais politikas plānošanas dokuments pilsoniskas sabiedrības un demokrātijas politikas jomā „Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam”[50]. Tās veidotas, ievērojot saliedētas sabiedrības politikas virsmērķi – tā ir nacionāla, solidāra, atvērta un pilsoniski aktīva sabiedrība, kuras pastāvēšanas pamats ir Satversmē noteiktās demokrātiskās vērtības un cilvēktiesības, latviešu valoda un latviskā kultūrtelpa. Noteikti šādi rīcības virzieni: nacionālā identitāte un piederība, demokrātijas kultūra un iekļaujošs pilsoniskums, integrācija. Pamatnostādnēs ir izcelts visaptverošs princips – iekļaujoša līdzdalība, un iezīmētas šādas caurviju prioritātes: nacionālā identitāte, latviešu valoda, uzticēšanās, solidaritāte, sadarbība. Integrācijas

[49] Migrant Integration Policy Index 2020. – Pieejams: https://www.mipex.eu/latvia.

[50] Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam. - Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40490048&mode=mk&date=2021-02-04.

rīcības virzienā ir iekļauti migrantu integrāciju veicinoši pasākumi, kas ietver latviešu valodas un Latvijas vēstures pamatzināšanu apguvi.[51]

Integrācijas veicināšana sociāli ekonomiskajai līdzdalībai

Praktiskus pasākumus trešo valstu pilsoņu integrācijā 2020. gadā īstenojušas nevalstiskās organizācijas, izmantojot PMIF finansējumu.

Lai trešo valstu pilsoņiem būtu pieejama informācija par viņu tiesībām un pienākumiem, vairākās Latvijas pilsētās turpina strādāt biedrības "Patvērums "Drošā māja"" "Informācijas centrs iebraucējiem".[52] 2020. gada projekta ietvaros palīdzība sniegta 1091 trešo valstu pilsoņiem no 63 valstīm.[53]

Interneta vietnē http://www.integration.lv/ tika aktualizēta informācija, kas attiecas uz trešo valstu pilsoņu integrāciju Latvijā un pakalpojumiem, kas pieejami trešo valstu pilsoņiem.[54] Šeit angļu un krievu valodā tiek publicēta informācija par ierobežojumiem un norādījumiem, kas saistīti ar Covid-19 izraisīto epidemioloģisko situāciju.

Sabiedrības integrācijas fonds sadarbībā ar biedrību Latvijas Sarkanais Krusts 2020. gadā sniedza sociālo darbinieku un sociālo mentoru palīdzību 117 patvēruma meklētājiem un personām ar bēgļa vai alternatīvo statusu sadzīvisku problēmu risināšanā un integrācijā jaunā vidē. Speciālisti risinājuši jautājumus, kas saistīti ar nepilngadīgo patvēruma meklētāju attālinātajām mācībām, praktiska atbalsta sniegšanu patvēruma meklētājiem no Baltkrievijas, piemēram, autovadītāja tiesību iegūšanu un nodarbinātības uzsākšanu.[55]

---

[51] Apstiprina saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam. - Pieejams: https://www.km.gov.lv/lv/jaunums/apstiprina-saliedetas-un-pilsoniski-aktivas-sabiedribas-attistibas-pamatnostadnes-2021-2027-gadam.

[52] 2018. gadā turpināta projekta „Informācijas centrs iebraucējiem" īstenošana, ko nodrošina biedrība „Patvērums „Drošā māja"".

[53] Datu avots: Biedrība "Patvērums "Drošā māja"".

[54] Vietni administrē biedrība "Patvērums "Drošā māja"" projekta "Informācijas centrs iebraucējiem" ietvaros. Projekts tiek īstenots ar PMIF atbalstu. Avots: Kultūras ministrija.

[55] Pērn 117 starptautiskās palīdzības saņēmējiem sniegts nodarbinātības un sociālās iekļaušanas atbalsts. – Pieejams: https://www.km.gov.lv/lv/jaunums/pern-117-starptautiskas-palidzibas-sanemejiem-sniegts-nodarbinatibas-un-socialas-ieklausanas-atbalsts.

2020. gadā trešo valstu pilsoņu sociāli ekonomiskās līdzdalības veicināšanai tika īstenoti pasākumi viņu sociālo prasmju attīstībai, latviešu valodas apguvei un nodarbinātības, vai uzņēmējdarbības uzsākšanai

Biedrība „Patvērums „Drošā mājā”” [56] organizēja integrācijas mācību kursus patvēruma meklētājiem, kā arī bēgļiem un personām, kurām piešķirts alternatīvais statuss. Tika nodrošināti arī latviešu valodas mācību kursi. 2020. gadā integrācijas kursu ir apguvusi 71 persona, bet latviešu valodas mācību kursu apguvušas 28 personas. Ņemot vērā epidemioloģisko situāciju valstī, mācības tika un nodrošinātas attālināti.

Latviešu valodas aģentūra 2020. gada sākumā, nāca klajā ar jaunu latviešu valodas apguves spēli „Vārdiņš, vārdiņš, teikumiņš”, ko ērti spēlēt ne vien datorā, bet arī mobilajās ierīcēs. Spēle piemērota pirmsskolas un sākumskolas skolēniem. Spēles laikā bērni pilnveido latviešu valodas vārdu krājumu, apgūst gramatiskās formas un mācās raksturot attēlos redzamās situācijas. Spēlē ir trīs grūtības pakāpes, veidojamā teikuma garums nosaka spēles grūtības pakāpi – trīs, četri vai pieci vārdi teikumā. Spēle pieejama Latviešu valodas aģentūra vietnē „Māci un mācies latviešu valodu”[57].[58] 2020. gadā *Māci un mācies latviešu valodu* apmeklējumu skaits sasniedza 1,5 miljonu.[59]

[56]Aktivitātes „Atbalsta pasākumi starptautiskās aizsardzības personām (bēgļiem un personām, kurām piešķirts alternatīvais statuss)” ietvaros 2020. gadā noslēdzās projekta „Atbalsta pasākumi starptautiskās aizsardzības personām II” īstenošana, un tika uzsākta jauna projekta – „Atbalsta pasākumi starptautiskās aizsardzības personām III” īstenošana.

[57]http://maciunmacies.valoda.lv/images/speles/varduspele/

[58] Atkal telefons rokā? Jā, spēlēju spēli „Vārdiņš, vārdiņš, teikumiņš” un mācos latviešu valodu! – Pieejams: https://valoda.lv/page/17/.

[59] Latvijā es runāju latviski. – Pieejams: https://valoda.lv/latvija-es-runaju-latviski/.

2020. gadā turpinājās trīs projektu[60] īstenošana. Biedrību "Izglītības attīstības centrs" un "Inovāciju atbalsta centrs", kā arī Daugavpils Universitātes latviešu valodas kursus ir, apmeklējušas 536 personas.[61]

2020. gadā Nodarbinātības valsts aģentūrā (turpmāk - NVA) tika reģistrētas 39 personas ar bēgļa vai alternatīvo statusu, vairākas no tām reģistrētas atkārtoti. NVA noorganizēja divas ievadlekcijas "Darba tirgus Latvijā" kopā sešiem patvēruma meklētājiem krievu valodā. Ierobežoto resursu dēļ individuālas konsultācijas Patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā Muceniekos patvēruma meklētājiem par darba atrašanas iespējām notiek pēc personas pieprasījuma. 2020. gadā ir notikušas četras individuālās konsultācijas patvēruma meklētājiem no Baltkrievijas.

2020. gadā darbā iekārtoti 22 starptautiskās aizsardzības saņēmēji, no tām trīs sievietes. Vairākas personas darbā iekārtotas atkārtoti. Nozares, kurās klienti iekārtojušies darbā, salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem, pārsvarā palikušas nemainīgas. Var novērot, ka pandēmijas ietekmē, lielāks pieprasījums ir bijis pēc darbiniekiem IT sektorā, vairākas personas no industriālām nozarēm ir pārgājušas uz darbu IT sektoros un strādā par klientu apkalpošanas operatoriem. Pieprasījums ir bijis arī pēc darbiniekiem būvniecības sektorā, taču, ņemot vērā nozares specifiku un mainīgos darba apstākļus, nodarbinātība šajos sektoros bija īslaicīga.[62]

Ārkārtējās situācijas laikā NVA turpina konsultāciju sniegšanu attālināti e-pastos, telefoniski un attālināto videokonferenču veidā. Personas ar bēgļa vai alternatīvo statusu galvenokārt ir tikušas iesaistītas latviešu valodas apguvē, līdz 2020. gada 31. decembrim starptautiskās aizsardzības saņēmēji piedalījušies latviešu valodas kursos 21 reizi. Trešo valstu pilsoņi apguvuši latviešu valodu valodas apguves līmeņos no A1 līdz B1.[63]

Projekta "Migrantu Talantu dārzs"[64], kuru īsteno biedrība "Patvērums "Drošā māja"", ietvaros ir izveidota jauna e-platforma www.startbusiness.today. Izveidotajā resursā ir iespējams

[60] "Dzīvoju Latvijā – mācos latviešu valodu (2.posms)", „Latviešu valoda – ar prieku!", „Latviešu valodas kursi trešo valstu valstspiederīgajiem „Valoda saziņai""
[61] Avots: Kultūras ministrija.
[62] Avots: Labklājības ministrija
[63] Avots: Labklājības ministrija
[64] Projektu "Migrantu dārzs'' finansē Īslande, Lihtenšteina un Norvēģija caur EEA un Norvēģijas finanšu instrumentu. Projektu līdzfinansē Kultūras ministrija.

iepazīties ar informāciju kā veidot savu biznesu, kas ir jāzina, lai uzsāktu biznesu un cita svarīga informācija.[65]

Šī projekta ietvaros biedrības profesionāļi, kā arī piesaistītie lektori novadījuši četras virtuālās lekcijas – lekciju ciklā "Palīdzi attīstīt uzņēmēja gēnu" un divas virtuālās lekcijas Latvijas uzņēmējiem ciklā "Citu valstu pilsoņu nodarbināšana Latvijā":

- "Iebraucējs - uzņēmuma iespēja vai izaicinājums";
- "Informācijas centrs iebraucējiem".

Notikušās lekcijas orientētas uz profesionāļiem, kas strādā integrācijas sfērā.

Nediskriminācija

Biedrība "Patvērums "Drošā māja"", lai sekmētu dažādu aizspriedumu pret citu rasu, kultūru vai etniskās piederības pārstāvjiem mazināšanos mediju vidē, izstrādāja mūsdienīgu un modernu audiovizuālu izglītošanas kampaņu. To veidoja gan raidieraksti[66] par dažādu trešo valstu pilsoņu dzīvesstāstiem, gan video sērijas par trešo valstu pilsoņu integrācijas izaicinājumiem Latvijā, gan ziņas, kas plašāku publiku iepazīstināja ar Informācijas centra iebraucējiem profesionāļu ikdienu. Kampaņa turpinās arī 2021. gadā.

Latvijas Cilvēktiesību centrs[67] sadarbībā ar ekspertiem no biedrības "Līdzdalības platforma" ir organizējuši sešus apmācību seminārus Rīgas skolu skolēniem. Kopumā semināros piedalījās 137 gan latviešu, gan mazākumtautību skolēni. Ņemot vērā ar Covid-19 izplatību saistītos ierobežojumus, skolēnu semināri notika gan klātienē, gan tiešsaistē. Semināru mērķis bija celt jauniešu izpratni par tolerances un cilvēktiesību jautājumiem, vienlaikus mazinot stereotipus un aizspriedumus starp latviešu un mazākumtautību jauniešiem, kā arī veicinot to saliedētību un

[65] Projekta "Migrantu Talantu dārzs" jaunumi. - Pieejams: https://www.patverums-dm.lv/lv/migrantu-talantu-darzs.

[66] Tagad Informācijas centra iebraucējiem otrais podkāsts arī YouTube platformā. – Pieejams: https://www.patverums-dm.lv/lv/tagad-informacijas-centra-iebraucejiem-otrais-podkasts-ari-youtube-platforma/1100., Iznācis pirmais Informācijas centra iebraucējiem podkāsts. Tēma: integrācija Latvijā.- Pieejams: https://www.patverums-dm.lv/lv/iznacis-pirmais-informacijas-centra-iebraucejiem-podkasts-tema-integracija-latvija/1052.

[67] Rīgas Domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta līdzfinansēts projekts "Vienoti pret neiecietību" Pieejams: http://cilvektiesibas.org.lv/lv/news/ir-istenots-projekts-vienoti-pret-neiecietibu-506/.

savstarpējo komunikāciju. Noorganizēts arī divu dienu tiešsaistes apmācību seminārs pedagogiem. Tajā piedalījās 26 skolotāji no 21 skolas. Seminārā pedagogi aplūkoja neiecietības un aizspriedumu rašanās iemeslus, ietekmi uz savstarpējām attiecībām, to dažādām sekām, kas ir vārda brīvība un kur ir tās robežas, kā arī, kā runāt ar skolēniem par strīdīgām tēmām. Seminārā īpaša uzmanība tika pievērsta metodoloģijai darbā ar skolēniem, dažādu metožu izskatīšanai un analīzei, tostarp metodēm, kuras var izmantot tiešsaistes nodarbībās.

Integrācijas veicināšana vietējā līmenī

Biedrība "Latvijas Sarkanais Krusts" 2020. gadā īstenoja projektu "Pabūsim kopā", kuru finansēja Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departaments.

1. Projekta virsmērķis bija veicināt bēgļu, patvēruma meklētāju un trešo valstu pilsoņu, vecumā no 20-50 gadiem, dzīves kvalitātes paaugstināšanos un integrāciju sabiedrībā, sekmējot saliedētas sabiedrības veidošanos Rīgā.
2. Projekta tiešais mērķis bija veicināt bēgļu, patvēruma meklētāju un trešo valstu pilsoņu aktīvu iesaistīšanos sabiedriskās aktivitātēs, apmeklējot piedāvātās nodarbības, iedrošināt viņus un nodrošināt iespēju iepazīt veidus, kā lietderīgi pavadīt savu brīvo laiku ar vietējiem iedzīvotājiem, sekmējot viņu integrāciju vietējā sabiedrībā.[68]

Projekta laikā tika organizēti trīs pasākumu bloki:

- "Dzīvā bibliotēka" – pasākums, kur tika uzaicināti bēgļi, patvēruma meklētāji un trešo valstu pilsoņi, lai stāstītu savu dzīvesstāstu vietējiem iedzīvotājiem, tādā veidā veicinot iecietību, integrāciju un sarunu starp iebraucējiem un vietējiem iedzīvotājiem. Projekta laikā notika trīs pasākumi, kuros kopā ar saviem stāstiem dalījās 11 ārvalstnieki. Klausoties "dzīvu grāmatu" stāstos, pasākuma apmeklētāji tika aicināti veidot dialogu un tādā veidā mazināt iespējamos aizspriedumus pret sev nepazīstamo un svešo – cittautiešiem Latvijā.
- Sieviešu atbalsta grupa, kur grupas dalībnieces – dažāda vecuma sievietes ar bēgļu vai patvēruma meklētāju statusu, kā arī sievietes, trešo valstu pilsones tikās, lai diskutētu par

[68]Projekts "Pabūsim kopā". - Pieejams: https://www.redcross.lv/darbibas-jomas/projekti/projekts-pabusim-kopa/.

tādām tēmām kā bērnu audzināšana, psiholoģija, izglītība, nodarbinātība, prasmju un zināšanu pilnveidošana. Grupu vadīja speciālists ar pieredzi atbalsta grupu organizēšanā. Projekta laikā kopā notika astoņas sieviešu atbalsta grupas nodarbības, kurās kopā piedalījās 26 personas, tai skaitā, sievietes ar bēgļa vai patvēruma meklētāja statusu, kā arī trešo valstu pilsones un 3 tulki, kas tika piesaistīti sadarbībā ar biedrību "Patvērums "Drošā māja"".

- Integrācijas pasākumi jauniešiem, kuros piedalījās Rīgas jaunieši un jaunieši, kam piešķirts bēgļu vai patvēruma meklētāju statuss vai kas ir trešo valstu pilsoņi. Pasākumu laikā tika veicināta jauniešu sadarbošanās spēja, kopīgā identificēšana, saturīgi kopā pavadīts brīvais laiks. Aktivitātes tika organizētas, balstoties uz grupas interesēm, kā arī jaunieši tika paši aktīvi iesaistīti šo aktivitāšu organizēšanā. Jauniešu integrācijas pasākumos kopā piedalījās 41 persona (21 Rīgas jaunietis, 20 Latvijā dzīvojošie jaunieši ar bēgļu vai patvēruma meklētāja statusu, kā arī trešo valstu pilsoņi).[69]

[69]Noslēdzas projekts "Pabūsim kopā". - Pieejams: https://www.redcross.lv/nosledzas-projekts-pabusim-kopa/

PILSONĪBA UN NATURALIZĀCIJA

Salīdzinājumā ar 2019. gadu 2020. gadā trešo valstu pilsoņu skaits, kas naturalizācijas kārtībā saņēma Latvijas pilsonību, ir, pieaudzis par 29 personām, sasniedzot - 139 personas.[70] Tomēr ir samazinājies Latvijas pilsonībā naturalizācijas kārtībā uzņemto personu skaits - 725, (2019. gadā - 808).[71] Līdzīgi kā 2019. gadā lielāko pilsonību ieguvušo personu īpatsvaru veido Latvijas nepilsoņi – 81%.

Likums "Par nepilsoņa statusa[72] piešķiršanas izbeigšanu bērniem"[73] paredz automātiski piešķirt Latvijas pilsonību bērniem, kuri dzimuši pēc 2020. gada 1. janvāra, ja vien bērna vecāki nebūs vienojušies par citas valsts pilsonības piešķiršanu bērnam.[74] Līdz šim nepilsoņu vecāku jaundzimušais varēja tikt reģistrēts par Latvijas pilsoni, pamatojoties uz vismaz viena vecāka izteiktu gribu dzimtsarakstu nodaļā vienlaicīgi ar bērna dzimšanas fakta reģistrāciju. 2020. gadā 142 nepilsoņu bērni reģistrēti par pilsoņiem.[75]

PMLP sadarbībā ar Iekšlietu ministrijas Informācijas centru īsteno Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda 2014.-2020. gada nacionālās programmas projektu "Naturalizācijas atbalstošo

[70] Datu avots: PMLP.
[71] Datu avots: PMLP.
[72] Saskaņā ar likumu "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības", nepilsoņi ir tie Latvijas Republikā dzīvojošie, kā arī terminētā prombūtnē esošie bijušās PSRS pilsoņi un viņu bērni, kuri vienlaikus atbilst šādiem nosacījumiem:
1) 1992. gada 1. jūlijā viņi bija neatkarīgi no pierakstā norādītās dzīvojamās platības statusa pierakstīti Latvijas teritorijā, vai viņu pēdējā reģistrētā dzīvesvieta līdz 1992. gada 1. jūlijam bija Latvijas Republikā, vai ar tiesas spriedumu ir konstatēts fakts, ka līdz minētajam datumam viņi ne mazāk kā 10 gadus nepārtraukti dzīvoja Latvijas teritorijā;
2) viņi nav Latvijas pilsoņi;
3) viņi nav un nav bijuši citas valsts pilsoņi.
[73] Likums "Par nepilsoņa statusa piešķiršanas izbeigšanu bērniem". - Latvijas Vēstnesis, Nr. 224, 05.11.2019. - [stājās spēkā 19.11.2019.]
[74] Šis likums attiecas uz Latvijas nepilsoņu bērniem.
[75] Datu avots: PMLP

informācijas sistēmu un saistīto procesu pilnveidošana un attīstība"[76], kura mērķis ir paaugstināt naturalizācijas procesa kvalitāti. 2020. gada laikā ir :

- Aprīkotas darbavietas darbiniekiem, kuri strādā ar migrācijas un naturalizācijas jautājumiem.
- Noslēgts līgums par Latvijas pilsonības iegūšanas valodas prasmju un zināšanu pašpārbaudes elektroniskā rīka izstrādi un ir uzsākta tā izstrāde.
- Noslēdzies metu konkursa iepirkums par Latvijas pilsonības iegūšanas un zaudēšanas informācijas sistēmas izstrādi. Tiek veikti tālākie pasākumi.
- Ir ierakstīti jauni audio materiālu komplekti naturalizācijas pārbaudes klausāmajai daļai.[77]

[76] Projekta īstenošanas laiks: 09.04.2019. – 30.06.2022.

[77] Projekts NR. PMLP/PMIF/2018/ Naturalizācijas atbalstošo informācijas sistēmu un saistīto procesu pilnveidošana un attīstība. - Pieejams: https://www.pmlp.gov.lv/lv/projekts/naturalizacijas-atbalstoso-informacijas-sistemu-un-saistito-procesu-pilnveidosana-un-attistiba.

ROBEŽKONTROLE, VĪZAS UN ŠENGENAS PĀRVALDĪBA

Ārējo robežu pārvaldība

Ārējās robežas pārvaldību būtiski ietekmēja Covid-19 radītie pārvietošanās ierobežojumi, kurus noteica pieņemtie tiesību akti.

Ministru kabineta 2020. gada 12. marta rīkojums Nr. 103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu"[78], kas noteica, ka ar **2020. gada 17. martu līdz 9. jūnijam** tiek aizliegta personu un transportlīdzekļu pārvietošanās caur lidostu, ostu, dzelzceļa un autoceļu Eiropas Savienības ārējās robežas robežšķērsošanas vietām, kā arī robežšķērsošanas vietās, kas paredzētas vietējai pierobežas satiksmei, izņemot kravu pārvadājumus. Minētais aizliegums neattiecās uz:

- transporta un pasažieru pārvadājumu pakalpojumu sniedzēju darbiniekiem un pasažieru, kravas vai tehnisko reisu apkalpēm, kas ierodas Latvijā vai izbrauc no tās, pildot darba pienākumus;
- jūrniekiem, lai viņi varētu nokļūt savā darbavietā uz kuģa vai atgriezties no tās;
- trešo valstu pilsoņiem, kuru ievešanas nepieciešamību Latvijā komersantu saistību izpildei apliecinājusi Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra.

Papildus tam tika atļauts ārlietu ministram vai Valsts robežsardzes priekšniekam izdarīt izņēmumus attiecībā uz personu un transportlīdzekļu pārvietošanos. Robežkontrolē atbalstu robežsardzei sniedza Nacionālie bruņotie spēki.

[78]Ministru kabineta 2020. gada 12. marta rīkojums Nr. 103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu". – Latvijas Vēstnesis Nr. 51A, 12.03.2020.

Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumi Nr. 360 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai"[79] nosaka, ka no **2020. gada 10. jūnija** ir aizliegta personu un transportlīdzekļu kustība caur Eiropas Savienības ārējās robežas robežšķērsošanas vietām no/uz centra tīmekļvietnē publicētajām valstīm, kurās ir reģistrēta tāda Covid-19 infekcijas izplatība, kas var radīt nopietnu sabiedrības veselības apdraudējumu, izņemot kravu pārvadājumus. Valsts robežsardzes priekšniekam vai viņa pilnvarotai amatpersonai ir tiesības izdarīt izņēmumus attiecībā uz Eiropas Savienības (tostarp Latvijas Republikas), Eiropas Ekonomikas zonas valstu, Apvienotās Karalistes un Šveices Konfederācijas valstspiederīgo izceļošanu caur ārējās robežas robežšķērsošanas vietām, ja tas atbilst starptautiskajām tiesību normām, Latvijas valsts interesēm vai ir saistīts ar nepārvaramu varu vai humāniem apsvērumiem. Ņemot vērā, ka ārkārtējās situācijas darbības laiks beidzās 2020. gada 9. jūnijā, taču nelabvēlīgā epidemioloģiskā situācija ar Covid-19 vēl turpinājās, bija nepieciešams rīkojumā [80] noteiktos epidemioloģiskās drošības pasākumus pārnest un nostiprināt attiecīgajos jomas normatīvajos aktos, kuru darbības periods nav ierobežots, tai skaitā, izstrādājot jaunus noteikumus, kas regulētu epidemioloģiskās drošības pasākumus un pretepidēmijas pasākumus Covid-19 izplatības ierobežošanai.

Ministru kabineta 2020. gada 6. novembra rīkojums Nr. 655 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu"[81]un tā 2021. gada 5. februāra grozījumi[82]izsludināja visā valsts teritorijā ārkārtējo situāciju no **2020. gada 9. novembra līdz 2021. gada 6. aprīlim**. 2020. gada 2. decembrī stājās spēkā Ministru kabineta rīkojums Nr. 719 "Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 6. novembra rīkojumā Nr. 655 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu"[83], kas noteica, ka VRS sadarbībā ar Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem un Valsts policiju no **2020. gada 7. decembra** pastiprināti uzrauga, vai Latvijā ieceļojušās personas pilda noteikto pienākumu – iesniegt apliecinājuma anketu personu informācijas sistēmā (informācijas sistēmas tīmekļvietnē (www.covidpass.lv)).Grozījumi bija

[79] Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumi Nr. 360 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai". - Latvijas Vēstnesis Nr. 110B, 09.06.2020. – [stājās spēkā 10.06.2020.]
[80]Ministru kabineta 2020. gada 12. marta rīkojums Nr. 103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu.
[81]Ministru kabineta 2020. gada 6. novembra rīkojums Nr. 655 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu". - Latvijas Vēstnesis, 216A, 06.11.2020. - [stājās spēkā 06.11.2020.] Zaudēja spēku 7.04.2021.
[82] Ministru kabineta 2021. gada 5. februāra rīkojums Nr. 74 "Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 6. novembra rīkojumā Nr. 655 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu"". - Latvijas Vēstnesis, 25A, 05.02.2021.- [stājās spēkā 05.02.2021.]
[83]Ministru kabineta 2020. gada 2. decembra rīkojums Nr. 719 "Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 6. novembra rīkojumā Nr. 655 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu"". – Latvijas Vēstnesis Nr. 233B, 02.12.2020. – [stājās spēkā 02.12.2020.]

nepieciešami, lai VRS minēto papildus funkciju izpildei robežu kontroles veikšanā atbalstu sniegtu Nacionālie bruņotie spēki un Valsts policija.

2020. gada 1. decembrī stājās spēkā „Valsts robežsardzes likums"[84], kura mērķis ir nodrošināt tiesisku un efektīvu VRS darbību. Likums nodrošina VRS tiesiskā regulējuma saskaņotību ar citiem normatīvajiem aktiem, kā arī aktualizē VRS tiesisko regulējumu atbilstoši mūsdienu situācijai. Eiropas Parlamenta un Padomes regulā (ES) 2016/1624 (2016. gada 14. septembris) par Eiropas Robežu un krasta apsardzi un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2016/399 un ar ko atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 863/2007, Padomes Regulu (EK) Nr. 2007/2004 un Padomes Lēmumu 2005/267/EK (turpmāk – Regula 2016/1624) minētais tieši skar Valsts robežsardzi, līdz ar to, lai nodrošinātu Regulā 2016/1624 noteikto prasību piemērošanu praksē, Valsts robežsardzes likumā tika iekļautas attiecīgas normas. Papildus tam, Valsts robežsardzes likumā izmantota terminoloģija atbilstoši tai, kas ietverta Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2016/399 (2016. gada 9. marts) par Savienības Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (Šengenas Robežu kodekss).

VRS Iekšējās drošības fonda ietvaros īsteno projektu[85] "Valsts robežsardzes sakaru virsnieku punkta darbības turpināšana Gruzijā un Baltkrievijā (2.posms)".Sakaru virsnieku Gruzijā un Baltkrievijā darbības mērķis ir stiprināt ES ārējās robežas kontroli un izvērst efektīvu migrācijas plūsmu pārvaldību atbilstoši Šengenas *acquis* prasībām. Sakaru virsnieki sekmē pārrobežu sadarbību un profesionālo kontaktu paplašināšanu starp ES dalībvalstu un trešo valstu tiesībsargājošajām institūcijām, tādējādi mazinot nelikumīgas pārrobežas aktivitātes un apkaro nelikumīgo migrāciju uz ES dalībvalstīm no un caur Gruziju un Baltkrieviju. VRS sakaru virsnieka punkta darbība Gruzijā tiek veikta, lai sniegtu atbalstu Latvijas Republikas Valsts robežsardzei nelikumīgās imigrācijas apkarošanā.

[84]Valsts robežsardzes likums. – Latvijas Vēstnesis Nr. 223, 17.11.2020. – [stājās spēkā 01.12.2020.]
[85] Nr. VRS/IDF/2019/8. Projekta darbība turpināsies līdz 31.12.2022.

Sadarbība ar trešām valstīm robežkontroles jomā

2020. gadā izstrādes stadijā atrodas šādi starptautiskie dokumenti:

a) Latvijas Republikas – Krievijas Federācijas līguma projekts par robežas režīmu atrodas saskaņošanas stadijā Iekšlietu ministrijā.

b) „Latvijas Valsts robežsardzes un Ukrainas Valsts robežsardzes dienesta vienošanās par sadarbību robežapsardzības jautājumos". Saskaņā ar Latvijas un Ukrainas robežapsardzības iestāžu vadītāju nolemto, notiek Vienošanās teksta izstrāde. Vienošanās projekts 2020. gada novembrī tika nosūtīts Ukrainas pusei izvērtēšanai. Parakstīšana plānota 2021. gadā.

Šengenas pārvaldīšana

2020. gada 15. decembrī neformālajā Šengenas jautājumu darba grupas sanāksmē Eiropas Komisija informēja, ka Latvijas rīcības plāns Šengenas novērtēšanas vīzu jomā laikā konstatēto trūkumu novēršanai un rekomendāciju ieviešanai ir izpildīts un tiek slēgts.

Iekšlietu ministrijas Informācijas centrs sadarbībā ar Valsts policiju un PMLP īsteno Iekšējās drošības fonda 2014.-2020. gada nacionālās programmas projektu „Šengenas informācijas sistēmas pilnveidošana", kura mērķis ir Nacionālās Šengenas informācijas sistēmas (SIS) II un SIRENE datu plūsmas informācijas sistēmas, kā arī saistīto nacionālo informācijas sistēmu pilnveidošana atbilstoši 2018. gada 28. novembra SIS tiesību aktu pakotnes prasībām. Projekta rezultātā 2020. gadā:

1. Veikti eu-LISA tehniskajā dokumentācijā norādītie sistēmu pilnveidošanas darbi (ieviestas relīzes).
2. Nodrošināta atgriešanas lēmumu iekļaušana SIS II.
3. Iegādāti 30 biometrijas datu apstrādes komplekti.[86]

[86] Šengenas informācijas sistēmas pilnveidošana. – Pieejams: https://www.pmlp.gov.lv/lv/projekts/sengenas-informacijas-sistemas-pilnveidosana.

VĪZU POLITIKA

2020. gadā kopējais izsniegto vīzu skaits ir samazinājies par 79%, sasniedzot 36 339 (2019. gadā – 171 670), samazinājies ir arī izsniegto ilgtermiņa vīzu skaits. No izsniegtajām vīzām 30 389 bija Šengenas vīzas, 5 950 - ilgtermiņa (D) vīzas.[87]

Tabula 8.-1.

Kopējais izsniegto vīzu skaits pēc to veida, 2019-2020.[88]

	2019	**2020**
Šengenas vīzas	163 948	30 389
Ilgtermiņa (D) vīzas	7722	5950
Pavisam	171 670	36 339

Pirms Vīzu kodeksa grozījumu stāšanās spēkā 2020. gada 2. februārī, tika veikti grozījumi vairākos vīzu pārstāvības līgumos, lai atspoguļotu Vīzu kodeksa izmaiņas. Grozījumi pārstāvības līgumos bija saistīti ar konsultāciju mehānisma maiņu un noteica, ka turpmāk pārstāvošā valsts būs atbildīga par visu vīzas izskatīšanas procesu bez pārstāvētās valsts iesaistes. Šie grozījumi tika veikti līgumos ar Lietuvu, Igauniju un Ungāriju.

Ārlietu ministrijas Konsulārais departaments aktīvi strādā ar ārpakalpojuma kompānijām, un 2020. gadā tika paplašināta sadarbība ar ārpakalpojuma kompāniju "*VFS Global*", uzsākot vīzu pieteikumu pieņemšanu ASV, Taizemē, Indonēzijā, Vjetnamā un Ēģiptē. Tāpat arī ilgtermiņa vīzu

[87] Datu avots: PMLP.
[88] Datu avots: PMLP.

pieteikumu pieņemšanā 2020. gadā ir ieviesti jauninājumi, proti, visās sadarbības vietās, kurās ir noslēgti līgumi ar ārpakalpojuma kompāniju, ir iespēja iesniegt ilgtermiņa vīzu pieteikumus.[89]

2020. gada februārī ir veiktas NVIS[90] lietotāju (konsulāro un diplomātisko pārstāvniecību 12 darbinieki) klātienes apmācības Latvijas pārstāvniecībās Baltkrievijā – Minskā un Vitebskā.

Līdz ar Covid-19 izplatību tik pieņemts lēmums 2020. gadā neveikt ārvalstu komandējumus, līdz ar to visa gada garumā notika koordinēta sadarbība ar Ārlietu ministrijas Konsulāro departamentu un VRS par NVIS attālināto apmācību organizēšanu. Līdz ar to PMLP eksperti veica konferenču rīku izpēti un praktizēja eksperimentālas apmācību sesijas projekta komandas ietvaros, lai rastu piemērotāko risinājumu attālināto mācību nodrošināšanai. Tā rezultātā notikušas eksperimentālās apmācības, kurās piedalījās dalībnieki no Latvijas vēstniecībām Azerbaidžānā un Kazahstānā. 2020. gadā noorganizētas mācības par vīzu informācijas sistēmas lietošanu - VRS, konsulāro pārstāvību un PMLP darbiniekiem.

2020. gadā kopā apmācīti 128 vīzu informācijas sistēmas lietotāji:

- 22 Ārlietu ministrijas darbinieki;
- 78 VRS darbinieki;
- 28 PMLP darbinieki.[91]

[89]Avots: Ārlietu ministrija
[90]Nacionālās vīzu informācijas sistēma
[91]Avots: PMLP.

NELIKUMĪGĀ MIGRĀCIJA UN MIGRANTU KONTRABANDA

Par "zaļās" robežas nelikumīgu šķērsošanu 2020. gadā tika aizturēti 23 trešo valstu pilsoņi (2019. gadā - 53). Aizturēto personu galvenās grupas veidoja Vjetnamas, Pakistānas, Krievijas un Alžīrijas pilsoņi. Visvairāk personas aizturētas uz Latvijas-Krievijas robežas.[92]

2020. gadā VRS atteica ieceļošanu Latvijā 638 personām, kas bija gandrīz trīs reizes mazāk nekā 2019. gadā (1797 personām). Visbiežāk 2020. gadā ieceļošana tika atteikta Krievijas, Baltkrievijas, Ukrainas un Gruzijas pilsoņiem, kuri nevarēja uzrādīt derīgu ieceļošanas vīzu, uzturēšanās atļauju, ceļošanas dokumentus, kā arī gadījumos, kad trešo valstu pilsoņu sniegtā informācija liecināja par faktiskajiem nelikumīgas ieceļošanas un uzturēšanās draudiem.[93]

Saistībā ar 2020. gadā veiktajiem pasākumiem, lai ierobežotu Covid-19 infekcijas izplatību, būtiski samazinājās nelikumīgā personu pārvietošanās pāri Latvijas Republikas valsts robežai.

2020. gadā VRS anulēja Šengenas valstu vīzas 163 trešo valstu pilsoņiem (2019. gadā – 172).

Likumīgo migrācijas ceļu ļaunprātīgas izmantošanas novēršana

2020. gadā par 59% samazinājies VRS amatpersonu aizturēto trešo valstu pilsoņu skaits par nelikumīgu nodarbinātību Latvijā – kopā 124 personas (2019. gadā – 299).[94]

[92] Avots: VRS.
[93] Datu avots: VRS.
[94] Avots: VRS.

2020. gada 1. jūlijā stājās spēkā Administratīvās atbildības likums[95], kurā ir palielināts maksimālais sods par administratīvajiem migrācijas noteikumu pārkāpumiem. Viena soda vienība ir 5 EUR. Maksimālais administratīvais sods fiziskai personai ir 400 naudas soda vienības, bet juridiskai personai 4000 naudas soda vienības. Konkrēts sodu apmērs par dažādiem imigrācijas noteikumu pārkāpumiem ir noteikts Imigrācijas likuma grozījumos[96].

Ar Ministru kabineta 2020. gada 18. augusta sēdes protokollēmumu Nr.49 50.§ [97] ir apstiprināts Informatīvais ziņojums "Par nepieciešamajām izmaiņām ārvalstu studentu piesaistē un studijām Latvijas augstākās izglītības iestādēs", kurā uzdoti vairāki uzdevumi normatīvo aktu izmaiņām, lai sakārtotu izglītības sistēmu attiecībā uz studentu piesaisti un mērķtiecīgi attīstītu kvalitatīvu augstākās izglītības eksportu, pirms tam novēršot vairāku gadu garumā konstatētās problēmas, kas rada būtiskus riskus valsts un augstākās izglītības sistēmas reputācijai un valsts drošībai. Ziņojuma ietvaros tika konstatētas pārkāpumu tendences studentu atlasē, kā arī citās krāpnieciskas darbībās ārvalstu studentu uzturēšanās laikā, kuru dēļ nepieciešamas izmaiņas tiesiskajā regulējumā.

Viltoti ceļošanas dokumenti

2020. gada 27. augustā VRS izdots rīkojuma dokuments, kas izstrādāts ar mērķi, lai noteiktu VRS amatpersonu rīcību, nodrošinot darbības ar personu, kura izmantojusi ceļošanas dokumentu ar viltojuma pazīmēm vai svešu ceļošanas dokumentu, vīzu vai uzturēšanās atļauju ar viltojuma pazīmēm.[98]

2020. gadā VRS amatpersonas aizturēja 65 personas par viltotu ceļošanas dokumentu izmantošanu.

[95]Administratīvās atbildības likums. - Latvijas Vēstnesis, 225, 14.11.2018. – [stājās spēkā 01.07.2020.]
[96]Likums "Grozījumi Imigrācijas likumā". - Latvijas Vēstnesis, 123, 19.06.2019. – [stājās spēkā 01.07.2019.]
[97] Ministru kabineta 2020. gada 18. augusta sēdes protokollēmumu Nr.49. - Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/mk/mksedes/saraksts/protokols/?protokols=2020-08-18.
[98] Avots: VRS.

Sadarbība ar Frontex

Pārskata periodā VRS piedalījās trīspadsmit Frontex rīkotajās kopīgajās operācijās, sniedzot atbalstu ES dalībvalstīm un trešām valstīm, nodrošinot ar ekspertiem un tehnisko aprīkojumu: lidmašīnu, helikopteru, mobilo novērošanas kompleksu, kuģi un kuteri.

Latvijas dalība FRONTEX aģentūras organizētajās kopīgajās operācijās 2020. gadā:

- Kopīgās operācijas uz ārējām sauszemes un gaisa robežām, atgriešanas operācijas (*Rapid Border Intervention Evros / Rapid Border Intervention Aegean / Flexible Operational Activities Land / Flexible Operational Activities Western Balcans / Focal Points Land / Coordination Points Air / Focal Points Air / European Return centre* (*Poseidon Readmission Activities / Flexible Operational Activities in return*) / *FRONTEX Situation Centre*) – 78 VRS eksperti;
- Kopīgās operācijas uz ārējām jūras robežām (*Indalo / Themis / Poseidon / Minerva*) – 252 VRS eksperti.

Latvija piedalījās operācijās šādās valstīs – Grieķijā, Bulgārijā, Albānijā, Ungārijā, Spānijā, Rumānijā, Itālijā, Polijā un Ukrainā.2020. gadā kopīgajās Frontex operācijās piedalījās 330 VRS pārstāvji.[99]

EMT pētījums par rīcību attiecībā uz ilgtermiņa nelikumīgajiem migrantiem

EMT izstrādā pētījumu par ES dalībvalstu un Norvēģijas rīcību attiecībā uz nelikumīgajiem migrantiem, kuri valstī uzturas ilgu laiku. 2020. gadā tika izstrādāts nacionālais ziņojums, kurā ietverta šāda informācija:

- iemesli, kādēļ personas uzturēšanās Latvijas Republikā ir nelikumīga;
- sociālās garantijas ilgtermiņa nelikumīgajiem migrantiem;
- ilgtermiņa nelikumīgās uzturēšanās pārtraukšana;
- tiesiskā stāvokļa legalizēšana.

[99] Avots: VRS.

Latvijas Republikas tiesību aktos nav ietverts jēdziens “ilgtermiņa nelikumīgais migrants”, tomēr tas secināms no tiesību aktiem, kas nosaka atbildīgo iestāžu rīcību attiecībā pret ārzemnieku, kurš Latvijas Republikā uzturas nelikumīgi. “Ilgtermiņa nelikumīgā migranta” jēdzienu šajā ziņojumā piemēro personai, kas ilgāk kā gadu nelikumīgi uzturas Latvijas Republikā.

Kādi ir iemesli, kādēļ personas uzturēšanās Latvijas Republikā ir nelikumīga? Tas notiek gadījumos:

- ja personu, kura ir atgriešanas procedūrā, nav bijis iespējams identificēt un noteikt viņas valstisko piederību;
- ja personai nav iespējams iegūt ceļošanas dokumentu;
- gadījumos, kad trešās valsts pilsonis nevar izceļot humānu apsvērumu dēļ.

Latvijā galvenokārt uzturas gan ilgtermiņa nelikumīgie migranti, kuru izraidīšana nav iespējama likumīgu vai praktisku iemeslu dēļ, gan trešo valstu pilsoņi, kuru vīzai vai uzturēšanās atļaujai beidzies derīguma termiņš, kā arī personas, kuras kopš Latvijas neatkarības atjaunošanas (pēc PSRS sabrukšanas) nav veikušas darbības sava tiesiskā statusa noteikšanai, un kuru tiesiskā statusu noteikšanā ir praktiski šķēršļi. Šo ilgtermiņa nelikumīgo migrantu skaits Latvijas Republikā nav liels. Katra ilgtermiņa nelikumīgā migranta lietas apstākļi tiek izvērtēti individuāli.

Ilgtermiņa nelikumīgajiem migrantiem pieejamais valsts vai pašvaldības nodrošināto pakalpojumu klāsts nav plašs, jo vairumā gadījumu šie pakalpojumi ir pieejami personām, kuras valstī uzturas likumīgi. Piemēram, personām, kurām ir izsniegts izbraukšanas rīkojums, bet atgriešana nav notikusi likumīgu vai praktisku iemeslu dēļ, izmitināšanu var nodrošināt pašvaldības vai nevalstiskās organizācijas. Šīm personām ir pieejama bezmaksas neatliekamā medicīniskā palīdzība, tomēr visa cita veida medicīniskā palīdzība ir pieejama par maksu. Nepilngadīgajiem ir pieejama valsts apmaksāta medicīniskā palīdzība un pamatizglītība pašvaldību izglītības iestādēs. Ilgtermiņa nelikumīgajiem migrantiem ir tiesības saņemt valsts apmaksāto juridisko palīdzību atgriešanas lēmuma pārsūdzības gadījumā, un par saviem līdzekļiem jebkurā gadījumā. Personas, kuras valstī uzturas nelikumīgi, nevar tikt likumīgi nodarbinātas.

Atbalstu ilgtermiņa nelikumīgajiem migrantiem var sniegt nevalstiskās organizācijas atbilstoši savam darba profilam, piemēram, “Patvērums "Drošā māja"" “Latvijas Sarkanais Krusts”, Centrs “Marta”.

Latvijā pieejamas divas iespējas ilgtermiņa nelikumīgās uzturēšanās pārtraukšanai. Starp tām minamas atgriešanās izcelsmes valstī vai citā trešā valstī, kurā personai ir tiesības ieceļot, un uzturēšanās atļaujas vai vīzas saņemšana. Atgriešanās izcelsmes valstī tiek prioritizēta, jo tā dod iespēju trešās valsts pilsonim iesniegt dokumentus uzturēšanās atļaujas vai vīzas pieprasīšanai Latvijas Republikas pārstāvniecībā ārvalstīs.

Sintēzes ziņojums 2021. gada vidū būs pieejams EMT Latvijas kontaktpunkta tīmekļa vietnē www.emn.lv.

CILVĒKU TIRDZNIECĪBAS NOVĒRŠANA

Par cilvēku tirdzniecības organizēšanu uzsākto kriminālprocesu ietvaros aizdomās turētā statuss 2020. gadā ir noteikts sešām personām un viena persona ir notiesāta.[100]31 trešo valstu (Tadžikistāna, Uzbekistāna un Indija) pilsonis atzīts par cilvēku tirdzniecības upuri. Cilvēku tirdzniecības upuru skaita pieaugums tiek skaidrots ar vietējā darbaspēka trūkumu īpaši celtniecības, pārtikas ražošanas un lauksaimniecības jomā.[101]

Īstenojot projektu CAPE "Kompetenču veidošana, palīdzības sniegšana un kriminālvajāšana darba ekspluatācijas gadījumos Baltijas jūras reģionā", kas vērsts uz cilvēku tirdzniecību darbaspēka ekspluatācijas nolūkā visās Baltijas jūras valstu padomes dalībvalstīs, Latvijā tika veikts pētījums, kura mērķis ir atklāt saistību starp darbā pieņemšanas praksēm un cilvēku tirdzniecību darbaspēka ekspluatācijas nolūkā Latvijā. Izvērtējot jomu regulējošos normatīvos aktus, tika secināts, ka cilvēku tirdzniecība darbaspēka ekspluatācijas nolūkā normatīvajos aktos netiek minēta un tas ir salīdzinoši jauns termins. Tika secināts, ka, sakārtojot migrāciju un darba tiesības regulējošos normatīvos aktus, mazināsies darba ekspluatācijas kā cilvēku tirdzniecības formas riski.[102]

[100]Datu avots: Iekšlietu ministrija.
[101] Avots: Iekšlietu ministrija.
[102]Izpētes darbs par saistību starp darbā pieņemšanas praksēm un cilvēku tirdzniecību darbaspēka ekspluatācijas nolūkā. – Pieejams: http://www.cilvektirdznieciba.lv/lv/izpetes-darbs-par-saistibu-starp-darba-pienemsanas-praksem-un-cilveku-tirdzniecibu-darbaspeka-ekspluatacijas-noluka/246.

Apmācības un izpratnes veidošana

2020. gada septembrī Eiropas Savienības Politikas cikla smagās un organizētās noziedzības apkarošanas prioritātes "Cilvēku tirdzniecība" Kopējās rīcības dienu (EMPACT JAD 2020) ietvaros notika Valsts darba inspekcijas un Valsts policijas atbildīgo darbinieku apmācības, tajā skaitā taktikas izstrādāšana pirms kopēju reidu organizēšanas un veikšanas. Tajā piedalījās amatpersonas, kas strādā kā cilvēku tirdzniecības upuru identificētāji.[103]

2020. gada oktobrī, atzīmējot Eiropas Savienības dienu pret cilvēku tirdzniecību, organizēta izpratnes veicināšanas kampaņa "Cilvēku tirdzniecības upuris" ar mērķi uzrunāt cilvēkus, kuri, iespējams, ir kļuvuši par cilvēku tirdzniecības upuriem, kuriem ir nepieciešams atbalsts, palīdzība un aizsardzība, un preventīvos nolūkos pievērst sabiedrības uzmanību cilvēku tirdzniecības problemātikai. Kampaņas ietvaros visā Latvijā ar Latvijas Pašvaldību savienības, Kultūras ministrijas un Nacionālās bibliotēkas, Labklājības ministrijas un sociālo dienestu, Valsts darba inspekcijas, Nodarbinātības valsts aģentūras, PMLP, lidostas "Rīga" un nevalstisko organizāciju atbalstu tiek izplatīti plakāti un informatīvie materiāli, cilvēku tirdzniecības novēršanā iesaistīto institūciju un atbalstītāju tīmekļa vietnēs un sociālajos tīklos, kā arī ziņu portālos tika publicēti video ar vēstījumiem par seksuālo izmantošanu, darbaspēka ekspluatāciju un piespiedu fiktīvām laulībām un informāciju par iespējām vērsties pēc palīdzības.

Diplomātiskās notas ar informāciju par cilvēku tirdzniecības novēršanas aktualitātēm Latvijā, kā arī informāciju par palīdzību un pakalpojumiem cilvēku tirdzniecības upuriem un upuru tiesībām, tika nosūtītas Uzbekistānas vēstniecībai Rīgā, Tadžikistānas vēstniecībai Minskā un Indijas vēstniecībai Stokholmā. Konkrētās vēstniecības tika izvēlētas, pamatojoties uz statistiku par trešo valstu pilsoņiem, kuri ir kļuvuši par cilvēku tirdzniecības upuriem Latvijā vai pret kuriem ir vērsti būtiski darba tiesisko attiecību pārkāpumi. Notu pielikumā tika iekļauta informācija un buklets, kas paredzēts izmantošanai sabiedrības informēšanas nolūkos, kā arī tika piedāvāts nosūtīt sociālās kampaņas "Cilvēku tirdzniecības upuris?" ietvaros tapušos video.[104]

Biedrība "Patvērums "Drošā māja"" trīs mēnešu garumā 2020. gada beigās īstenoja projektu "Rīkojies gudri".[105] Projektā īstenotās aktivitātes tika vērstas uz sabiedrības izglītošanu par cilvēku tirdzniecību, īpašu uzmanību pievēršot darbaspēka ekspluatācijai, kā arī izveidoti divi informatīvie materiāli, viens video un viens raidieraksts par cilvēku tirdzniecību - vervēšanas shēmām, darbaspēka ekspluatāciju, paverdzināšanu un seksuālo ekspluatāciju.[106]

---

[103]Avots: Iekšlietu ministrija.

[104] Avots: Iekšlietu ministrija.

[105] Projekts "Rīkojies gudri" tiek īstenots sadarbībā ar SIA "Philip Morris Latvia".

[106] Podkāsts par cilvēku tirdzniecību, vervēšanas shēmām, darbaspēka ekspluatāciju un seksuālo ekspluatāciju. – Pieejams: http://www.cilvektirdznieciba.lv/lv/podkasts-par-cilveku-tirdzniecibu-vervesanas-shemam-darbaspeka-ekspluataciju-un-seksualo-ekspluataciju/252.

Kopumā 2020. gadā, izglītojošās aktivitātēs par cilvēku tirdzniecības novēršanas un apkarošanas jautājumiem piedalījās 1137 valsts un pašvaldību iestāžu darbinieki.[107]

Galveno dalībnieku koordinācija un sadarbība

Īstenojot starpvalstu projektu FLOW "Nelikumīgu līdzekļu plūsmu un upuru atklāšanas sarežģījumi darbaspēka ekspluatācijas gadījumos", tika izstrādāts praktisks rīks "Darbaspēka tirdzniecības atklāšana – izmeklēšanas rīks likuma piemērošanai un kontroljautājumu saraksts darba inspektoriem"[108], kurā piedalījās Latvijas Valsts policijas un Valsts darba inspekcijas pārstāvji, kā rezultātā ir būtiski uzlabojusies kopīgā izpratne un sadarbība trešo valstu cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanā un identificēšanā. Izstrādātais izmeklēšanas rīks ir nozīmīgs sasniegums starpinstitūciju sadarbības pilnveidošanā, kā rezultātā būtiski uzlabota Valsts policijas un Darba Inspekcijas izpratne un spējas atklāt darbaspēka ekspluatācijas gadījumus, un identificēt cilvēku tirdzniecības upurus un ar tiem strādāt.

Cilvēku tirdzniecības upuru identificēšana

Tiesībsarga biroja darbinieki sadarbībā ar Valsts robežsardzi turpināja 2019. gadā uzsākto projektu "Efektīva novērošanas un izraidīšanas procesa realizēšana (1.posms)"[109], kur viens no projekta pasākumiem ir cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanas procedūru pilnveidošana izraidīšanas procesā. Projekta rezultātā ir izstrādāts mācību materiāls par cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanu izraidīšanas procesā, uz kā pamata tika organizēti divi apmācību semināri – tiešsaistes režīmā, lai veicinātu iespējamo cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanu piespiedu izraidīšanas procesā, kā arī stiprinātu iesaistīto institūciju sadarbību. Divu semināru laikā tika apmācīti 42 dalībnieki no VRS, bāriņtiesām, Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas, biedrībām "Patvērums "Drošā māja", "Centrs MARTA" un "Latvijas Sarkanais Krusts". Projekta rezultātā tika papildināta piespiedu izraidīšanas novērošanas procesa aptauja, kā arī vadlīnijas piespiedu kārtā izraidāmo personu uzraudzības mehānisma īstenošanai ar informāciju un jautājumiem, kas attiecas uz cilvēku

[107] Pārskats par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu Latvijā 2020. gadā. – Pieejams: http://www.cilvektirdznieciba.lv/lv/parskats-par-cilveku-tirdzniecibas-noversanu-un-apkarosanu-latvija-2020gada/253.
[108] "Darbaspēka tirdzniecības atklāšana – izmeklēšanas rīks likuma piemērošanai un kontroljautājumu saraksts darba inspektoriem". - Pieejams: http://www.cilvektirdznieciba.lv/uploads/files/flow_izmeklesanas_riks.pdf.
[109] Nr.TSB/PMIF/2018/1

tirdzniecību. Aktivitātes rezultāti ieliek svarīgus pamatus turpmākai institūciju spējai atpazīt cilvēku tirdzniecības upurus izraidīšanas procesā, un starpinstitūciju sadarbībā šādu upuru gadījumu risināšanā, tādējādi izpildot valsts apņemšanos identificēt cilvēku tirdzniecības upurus, nodrošināt viņu tiesības un aizsardzības pasākumus.

ATGRIEŠANA UN ATPAKAĻUZŅEMŠANA

2020. gadā būtiski samazinājās personu skats, kas brīvprātīgi atstājušas Latviju – 870 (2019. gadā - 1536). Tie vairumā gadījumu bija Ukrainas un Krievijas pilsoņi.[110] 62 persona saņēmusi brīvprātīgās atgriešanās palīdzību. 2020. gadā samazinājies, piespiedu kārtā izraidīto personu skaits, sasniedzot 38 (2019. gadā - 58[111]). Lielākais piespiedu kārtā izraidīto trešo valstu pilsoņu skaits bija no Vjetnamas un Krievijas.

Pirms realizēt atbalstīto atgriešanu, trešo valstu pilsoņiem veic Covid-19 testu, lai nodrošinātu veiksmīgu un drošu atgriešanos savā mītnes zemē. Piespiedu kārtā izraidāmajiem trešo valstu pilsoņiem un VRS pavadošām personām īsi pirms faktiskās izraidīšanas operācijas tika veikti Covid-19 testi ar mērķi nodrošināt veiksmīgu un drošu piespiedu izraidīšanu uz trešo valstu pilsoņu pilsonības/mītnes valsti. Tāpat piespiedu izraidīšanas operācijas laikā tika izmantoti individuālie aizsarglīdzekļi. Covid-19 testa rezultātu iztulkošana angļu valodā, sekmēja veiksmīgi īstenot izraidīšanas operācijas uz trešajām valstīm.

2020.gada otrajā pusgadā tika uzsākta sadarbība ar Baltkrievijas Republiku atpakaļuzņemšanas jomā, pamatojoties uz ES un Baltkrievijas Republikas līgumu par to personu atpakaļuzņemšanu, kuras uzturas neatļauti, kas stājās spēkā 2020.gada 1.jūlijā.

2020. gada 24. novembrī Ministru Kabinets ir apstiprinājis Īstenošanas protokolu starp Latvijas Republiku un Ukrainu Nolīgumam starp Eiropas Kopienu un Ukrainu par personu atpakaļuzņemšanu. Latvija var uzsākt pasākumus divpusējā Īstenošanas protokola parakstīšanai ar Ukrainas pusi.

[110] Datu avots: PMLP.
[111] Avots: VRS.

AVOTU UN LITERATŪRAS SARAKSTS

Latvijas tiesību akti

Administratīvās atbildības likums. - Latvijas Vēstnesis, 225, 14.11.2018. – [stājās spēkā 01.07.2020.]

Likums "Grozījumi Imigrācijas likumā". - Latvijas Vēstnesis, 123, 19.06.2019. – [stājās spēkā 01.07.2019.]

Likums "Par nepilsoņa statusa piešķiršanas izbeigšanu bērniem". - Latvijas Vēstnesis, Nr. 224, 05.11.2019. - [stājās spēkā 19.11.2019.]

Grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā. - Latvijas Vēstnesis, Nr.257A, 23.12.2019. - [stājās spēkā 06.01.2020.].

Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likums. – Latvijas Vēstnesis Nr. 110A, 09.06.2020. – [stājās spēkā 10.06.2020.]

Valsts robežsardzes likums. – Latvijas Vēstnesis Nr. 223, 17.11.2020. – [stājās spēkā 01.12.2020.]

Likums "Grozījumi Darba likumā". – Latvijas Vēstnesis Nr. 247A, 22.12.2020. – [stājās spēkā 05.01.2021.]

Ministru kabineta 2000. gada 11. aprīļa noteikumi Nr.137 "Higiēnas prasības dienesta viesnīcām". - Latvijas Vēstnesis Nr. 133/135, 14.04.2000. – [stājās spēkā 01.09.2000.]

Ministru kabineta 2010. gada 12. oktobra noteikumi Nr.969 "Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi". - Latvijas Vēstnesis Nr. 169, 26.10.2010. – [stājās spēkā 27.10.2010.]

Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumi Nr. 360 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai". - Latvijas Vēstnesis Nr. 110B, 09.06.2020. – [stājās spēkā 10.06.2020.]

Ministru kabineta 2020. gada 17. decembra noteikumi Nr. 829 "Grozījumi Ministru kabineta 2005. gada 15. novembra noteikumos Nr. 857 "Noteikumi par sociālajām garantijām bārenim un bez vecāku gādības palikušajam bērnam, kurš ir ārpusģimenes aprūpē, kā arī pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās"". - Latvijas Vēstnesis Nr.248, 23.12.2020. – [stājās spēkā 01.01.2021.]

Ministru kabineta 2021. gada 21. janvāra noteikumi Nr. 42 "Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumos Nr. 360 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai"". – Latvijas Vēstnesis Nr. 14A, 21.01.2021. – [stājās spēkā 22.01.2021.]

Ministru kabineta 2020. gada 12. marta rīkojums Nr. 103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu". – Latvijas Vēstnesis Nr. 51A, 12.03.2020. – [stājās spēkā 12.03.2020. – 10.06.2020.]

Ministru kabineta 2020. gada 6. novembra rīkojums Nr. 655 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu". - Latvijas Vēstnesis, 216A, 06.11.2020. - [stājās spēkā 06.11.2020.]

Ministru kabineta 2020. gada 2. decembra rīkojums Nr. 719 "Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 6. novembra rīkojumā Nr. 655 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu"". – Latvijas Vēstnesis Nr. 233B, 02.12.2020. – [stājās spēkā 02.12.2020.]

Ministru kabineta 2021. gada 5. februāra rīkojums Nr. 74 "Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 6. novembra rīkojumā Nr. 655 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu"". - Latvijas Vēstnesis, 25A, 05.02.2021. - [stājās spēkā 05.02.2021.]

Literatūra

"Darbaspēka tirdzniecības atklāšana – izmeklēšanas rīks likuma piemērošanai un kontroljautājumu saraksts darba inspektoriem". - Pieejams: http://www.cilvektirdznieciba.lv/uploads/files/flow_izmeklesanas_riks.pdf.

Apkopoti dati par Informācijas centra iebraucējiem klientiem, kā arī sniegtajiem pakalpojumiem pārskata periodā par 01.07.2020. - 31.12.2020. - Pieejams: https://patverums-dm.lv/lv/apkopoti-dati-par-informacijas-centra-iebraucejiem-klientiem-ka-ari-sniegtajiem-pakalpojumiem-parskata-perioda-par-01072020---31122020/1163

Apstiprina saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam. - Pieejams: https://www.km.gov.lv/lv/jaunums/apstiprina-saliedetas-un-pilsoniski-aktivas-sabiedribas-attistibas-pamatnostadnes-2021-2027-gadam.

Atkal telefons rokā? Jā, spēlēju spēli „Vārdiņš, vārdiņš, teikumiņš" un mācos latviešu valodu! – Pieejams: https://valoda.lv/page/17/.

Baltkrievijas bēgļiem Latvijā plāno vieglāku bankas konta atvēršanu, baltkrievu studentiem – stipendijas. - Pieejams: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/baltkrievijas-begliem-latvija-plano-vieglaku-bankas-konta-atversanu-baltkrievu-studentiem--stipendijas.a381949/.

Darbinieku norīkošana: kādus jaunus darba devēja pienākumus paredz Darba likuma grozījumi. – Pieejams: https://arodbiedribas.lv/news/darbinieku-norikosana-kadus-jaunus-darba-deveja-pienakumus-paredz-darba-likuma-grozijumi/.

FICIL Ārvalstu investīciju vides indekss 2015.–2020. gadā Ārvalstu investoru viedokļi par investīciju klimata attīstību Latvijā: covid-19 pandēmijas ietekme. - Pieejams: https://www.ficil.lv/wp-content/uploads/2021/01/LV_2020_FICIL_Sentiment_Index.pdf.

Informācija par ārkārtējās situācijas ietekmi uz starptautiskās aizsardzības saņēmēju uzņemšanu un integrāciju Latvijā. – Pieejams: http://providus.lv/article/informacija-par-arkartejas-situacijas-ietekmi-uz-starptautiskas-aizsardzibas-sanemeju-uznemsanu-un-integraciju-latvija.

Izpētes darbs par saistību starp darbā pieņemšanas praksēm un cilvēku tirdzniecību darbaspēka ekspluatācijas nolūkā. – Pieejams: http://www.cilvektirdznieciba.lv/lv/izpetes-darbs-par-saistibu-starp-darba-pienemsanas-praksem-un-cilveku-tirdzniecibu-darbaspeka-ekspluatacijas-noluka/246.

Latvijā es runāju latviski. – Pieejams: https://valoda.lv/latvija-es-runaju-latviski/.

Likumprojekta "Grozījumi Darba likumā" anotācija. – Pieejams: http://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/0/058B9FF01195FA88C2258601004D5D09?OpenDocument#B.

Likumprojekts "Grozījums Imigrācijas likumā". - Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40495883&mode=mk&date=2021-02-18.

Migrant Integration Policy Index 2020. – Pieejams: https://www.mipex.eu/latvia.

Ministru kabineta 2020. gada 18. augusta sēdes protokollēmumu Nr.49. - Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/mk/mksedes/saraksts/protokols/?protokols=2020-08-18.

Noslēdzas projekts "Pabūsim kopā". - Pieejams: https://www.redcross.lv/nosledzas-projekts-pabusim-kopa/

Pašvaldības gatavas atplest rokas Baltkrievijas uzņēmumiem. – Pieejams: https://www.delfi.lv/bizness/biznesa_vide/pasvaldibas-gatavas-atplest-rokas-baltkrievijas-uznemumiem.d?id=52497341.

Pārskats par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu Latvijā 2020. gadā. – Pieejams: http://www.cilvektirdznieciba.lv/lv/parskats-par-cilveku-tirdzniecibas-noversanu-un-apkarosanu-latvija-2020gada/253.

Pērn 117 starptautiskās palīdzības saņēmējiem sniegts nodarbinātības un sociālās iekļaušanas atbalsts. – Pieejams: https://www.km.gov.lv/lv/jaunums/pern-117-starptautiskas-palidzibas-sanemejiem-sniegts-nodarbinatibas-un-socialas-ieklausanas-atbalsts.

Pirmie Baltkrievijas uzņēmumi jau uzsākuši savu darbību Latvijā. – Pieejams: https://www.pmlp.gov.lv/lv/jaunums/pirmie-baltkrievijas-uznemumi-jau-uzsakusi-savu-darbibu-latvija.

Podkāsts par cilvēku tirdzniecību, vervēšanas shēmām, darbaspēka ekspluatāciju un seksuālo ekspluatāciju. – Pieejams: http://www.cilvektirdznieciba.lv/lv/podkasts-par-cilveku-tirdzniecibu-vervesanas-shemam-darbaspeka-ekspluataciju-un-seksualo-ekspluataciju/252.

Projekta "Migrantu Talantu dārzs" jaunumi. - Pieejams: https://www.patverums-dm.lv/lv/migrantu-talantu-darzs.

Projekts "Pabūsim kopā". - Pieejams: https://www.redcross.lv/darbibas-jomas/projekti/projekts-pabusim-kopa/.

Projekts NR. PMLP/PMIF/2018/ Naturalizācijas atbalstošo informācijas sistēmu un saistīto procesu pilnveidošana un attīstība. - Pieejams: https://www.pmlp.gov.lv/lv/projekts/naturalizacijas-atbalstoso-informacijas-sistemu-un-saistito-procesu-pilnveidosana-un-attistiba.

Projektu "Migrantu dārzs'' finansē Īslande, Lihtenšteina un Norvēģija caur EEA un Norvēģijas finanšu instrumentu. Projektu līdzfinansē Kultūras ministrija.

Rīgas Domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta līdzfinansēts projekts "Vienoti pret neiecietību" Pieejams: http://cilvektiesibas.org.lv/lv/news/ir-istenots-projekts-vienoti-pret-neiecietibu-506/.

Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam. - Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40490048&mode=mk&date=2021-02-04.

Šengenas informācijas sistēmas pilnveidošana. – Pieejams: https://www.pmlp.gov.lv/lv/projekts/sengenas-informacijas-sistemas-pilnveidosana.

Tagad Informācijas centra iebraucējiem otrais podkāsts arī YouTube platformā. – Pieejams: https://www.patverums-dm.lv/lv/tagad-informacijas-centra-iebraucejiem-otrais-podkasts-ari-youtube-platforma/1100., Iznācis pirmais Informācijas centra iebraucējiem podkāsts. Tēma: integrācija Latvijā.- Pieejams: https://www.patverums-dm.lv/lv/iznacis-pirmais-informacijas-centra-iebraucejiem-podkasts-tema-integracija-latvija/1052.

Turpmāk patvēruma meklētāji varēs ātrāk sākt strādāt algotu darbu. – Pieejams: https://www.iem.gov.lv/lv/jaunums/turpmak-patveruma-mekletaji-vares-atrak-sakt-stradat-algotu-darbu.

IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI

ES – Eiropas Savienība

EMT – Eiropas migrācijas tīkls

IOM –Starptautiskā Migrācijas organizācija

PMLP – Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

VRS **–** Valsts robežsardze

PMIF – Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds

Eiropas migrācijas tīkla publikācijas 2020.gadā un 2021.gada 1.ceturksnī

Annual Report on Migration and Asylum 2019. European Migration Network. May 2020.

Annual Report on Migration and Asylum 2019. Statistical Annex. European Migration Network. September 2020.

Country Factsheet Latvia 2019.

Inform: Annual Report on Migration and Asylum EU 2019

Ziņojums par migrācijas un patvēruma situāciju Latvijā 2019. gadā.

Sezonas darbinieku no trešām valstīm piesaiste un tiesību aizsardzība Latvijā 2020.

Attracting and protecting the rights of seasonal workers in the EU and United Kingdom. EMN Synthesis report for the EMN study 2020. December 2020.

Seasonal workers: how do EU member states and the UK attract them and protect their rights? Inform 2020.

Seasonal workers: how do EU Member States and the UK attract them and protect their rights? EMN Flash No.14, 2020.

Inform: Pathways to citizenship for third-country nationals in the EU

Anketa par Eiropas Komisijas paziņojuma par bērniem migrācijā īstenošanu.Ziņojums par situāciju Latvijā 2019.

Children in Migration 2019.

Datu pārvaldība patvēruma procedūrā.Ziņojums par situāciju Latvijā, 2020.

Ilgtermiņa nelikumīgo migrantu uzturēšanās Eiropas Savienībā**.** Ziņojums par situāciju Latvijā, 2021.

Long -term resident status in the EU 2020 EMN Inform

Protection of children in migration in Member States and Norway – state of play in 2019 EMN Inform 2021

EU and OECD Member States responses to managing residence permits and migrant unemployment during the covid-19 pandemic, Inform 2020

The Impact of covid-19 on international students in EU and OECD Member States, Inform 2020

Working Document to support the EMN Inform: EU and OECD Member States responses to managing residence permits and migrant unemployment during the COVID-19 pandemic, 2020

The Impact of covid-19 on remittances in EU and OECD countries, Inform 2020

The Impact of covid-19 pandemic on voluntary and forced return procedures and policy responses, Inform 2021

How do EU Member States treat cases of missing unaccompanied minors? EMN Inform, 2020

EMN Bulletin Edition 30 – 33